

De leerkracht en autisme



Weinyk Drost

De leerkracht en Autisme

Student: Weinyk Drost
Opleiding leraar basisonderwijs
Minor Special Educational Needs
Leerjaar 4
Studentnummer:144045
Begeleiders Dirk Korf:
Joanneke Kuipers

Voorwoord

In de huidige tijd is er veel sprake van passend onderwijs.

In de afgelopen jaren heb ik veel stage gelopen op verschillende scholen.

Hier heb ik geleerd dat iedere leerling anders is. Niet alleen als individu die moet presteren, maar ook als persoon met verschillende kwaliteiten, interesses en ambities.

De taak van de leerkracht is om ieder kind kwalitatief goed onderwijs te bieden en de leerresultaten van de leerlingen omhoog te krikken naar de landelijke norm.

Vanuit de overheid krijgen de leerkrachten veel taken toebedeelt naast het lesgeven.

Oudergesprekken, bijscholing, vergaderingen, administratieve taken. Soms denk ik bij mijzelf.

Waar gaat het om in het onderwijs, dat een leerling zich ontwikkelt of dat een leerling een bepaalde score perse moet halen. Natuurlijk moet je naar het hoogst haalbare streven, maar is dit niet altijd haalbaar.

Hierbij kom ik terug op passend onderwijs, want zoals ik al eerder heb gezegd heeft ieder kind zijn eigen aanpak nodig. Naast de leerlingen die gemiddeld scoren heb je ook altijd leerlingen die zwakker zijn of juist begaafder zijn in bepaalde vakken. Daar hebben we tegenwoordig allemaal plannen voor die je kunt uitvoeren om toch de leerling het onderwijs te bieden dat op het niveau van de desbetreffende leerling aansluit. Maar wat doen we met leerlingen die een gedragsstoornis hebben?

Is er ook een plan die het gedragsprobleem oplost, of laat je deze leerlingen links liggen en richt jij je op de leerlingen die zich wel gedragen zoals jij wilt.

Naar mijn idee hebben de leerkrachten te weinig kennis, om iemand met autisme juist te begeleiden in het regulier basisonderwijs.

Door middel van dit onderzoek wil ik kijken in hoeverre de Nederlandse basisschool zichzelf bekwaam acht om een leerling met autisme in de klas te kunnen begeleiden.

Naast de bekwaamheid van de leerkracht zelf, ben ik ook benieuwd welke behoefte de leerkracht heeft. Wat denkt hij of zij nodig te hebben om iemand met autisme goed onderwijs te bieden?

Ik zelf denk dat het mogelijk is om leerlingen met een gedragsstoornis op te vangen in het regulier onderwijs. Hierbij denk ik wel dat er meer ondersteuning moet komen voor de leerkracht.

Leerlingen met een gedragsstoornis of welke beperking dan ook, hebben recht op goed onderwijs.

Weinyk Drost

Leeuwarden, Februari 2014

Inhoudsopgave

Inleiding	1
1. Onderzoeksplan:	2
1.2 Verantwoording vanuit de SDA Handleiding	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
2. De geschiedenis van het onderwijs in Nederland.	4
3. Literatuuronderzoek	7
3.1 <i>Het regulier basisonderwijs:</i>	7
3.2 <i>Speciaal basisonderwijs:</i>	7
3.3 <i>Speciaal onderwijs</i>	8
4. Welke kenmerken vertoont een persoon met Autisme?	10
4.1 Stoornis in de sociale communicatie over en weer.	10
4.2 Stoornis in taal en communicatie.	12
4.3 Stoornis in verbeelding:	13
4.4 Repetitief patroon van activiteiten	13
4.5 Problemen die eventueel kunnen voorkomen	13
4.6 Dyspractische problemen	13
4.6 Ontwikkelingen op het gebied van het autismespectrum	14
5. Autismespectrumstoornissen (ASS)	15
5.1 Diagnostiek volgens de DSM-IV.	15
5.2 Syndroom van Asperger:	17
5.3 PPD-NOS	21
5.4 Syndroom van Rett en de Desintegratieve stoornis.	22
5.5 Overzicht autistische stoornissen en gerelateerde stoornissen	24
5.6 Beeldenken	26
6. Autistisch denken:	28
6.1 De Theory-Of-Mind, TOM	29
6.2 Centrale Coherentie (CC)	30

6.3 Planning en Executive Function (EF).....	31
6.4 Het ESB-Brein	32
6.5 Het socioschema.....	32
7. Oorzaken van autisme	34
8. Leerlingen met autisme in de klas:	35
8.1 Communicatie	35
8.2 Schoolse vaardigheden	38
8.3 Inrichting van het lokaal/schoolgebouw	38
8.4 Verduidelijking van de tijd:	39
8.5 Verduidelijking bieden bij werkactiviteiten en bij organiseren.	40
8.6 Straffen belonen	40
9. Autism op school.....	41
9.1 De leerkracht	42
9.3 Onderwijsondersteuning	43
9.4 Taal bij opdrachten	44
9.5 Visualisatie bij ASS.....	45
9.6 Het contact tussen de school en ouder/verzorger.	47
Enquête	48
Literatuurlijst	52
Deel 2: Uitkomsten onderzoek	53
10. Verantwoording van het onderzoek	54
11 Verwerking uitslag enquêtes	57
11.1 Algemene gegevens van de respondenten.	58
11.2 Eigen kennis en vaardigheden.....	59
11.3 Het eigen handelen van de leerkracht.	61
11.5 Behoeft van de leerkracht.	66

11.5 Vanuit de school.....	68
11.5 Antwoorden op de open vragen.....	69
12. Eindconclusies en bevindingen	81

Inleiding

Je bent op school om iets te leren en om kennis te vergaren.

Ieder mens heeft behoeftes, dit kunnen de basisbehoeften, maar ook andere behoeftes. Denk maar eens aan de onderwijsbehoeften. Aan deze behoeftes moeten worden voldaan wil je tot leren komen. Leerlingen met autisme hebben andere behoeftes dan leerlingen die geen autisme hebben. De vraag is, kan een leerkracht dat bieden.

Een leerkracht is natuurlijk een onderdeel van de ontwikkeling van het kind dat plaatsvindt op school.

Vaak wordt er gekeken naar het kind dat de zorg nodig heeft, maar de leerkracht moet deze zorg bieden.

Je zou zeggen dat deze kinderen naar het speciaal onderwijs moeten, maar door de nieuwe regeling van passend onderwijs wil men proberen om ook deze kinderen op het regulier basisonderwijs te houden. Dit moet dan worden gedaan doormiddel van een samenwerkingsverband.

Hoe dan ook de leerkracht is uiteindelijk degene die ervoor moet zorgen dat de leerlingen vooruitgang boeken op de verschillende vakgebieden.

De leerkrachten die de PABO hebben afgerond hebben een diploma gekregen voor het regulier basisonderwijs. Ze zijn dus niet gespecialiseerd in onderwijs voor zorgleerlingen. Toch krijgen ze te maken met zorgleerlingen in hun klas.

Naast de leerproblemen zoals dyslexie, kom je steeds meer groepen tegen waarin leerlingen zitten met gedragsproblemen. Leerkrachten die werken in het speciaal basisonderwijs zijn hier voor opgeleid en kiezen ervoor om met zorg leerlingen te werken. De leerkrachten in het regulier basisonderwijs niet.

In deze scriptie wil ik mij richten op autisme. Dit is een vorm waarmee je te maken kunt krijgen in het regulier basisonderwijs.

De vraag die ik mij stel is:

In hoeverre acht een leerkracht op de basisschool zichzelf bekwaam om een leerling met autisme goed onderwijs te bieden en welke behoeftes heeft deze leerkracht om dit te realiseren?

Weinyk Drost, 2014

Stenden Hogeschool Leeuwarden

1. Onderzoeksplan:

1.Het onderwerp van mijn minor is:

De leerkracht en autisme op de basisschool.

2.Ik kies voor het onderwerp omdat:

A: mijn probleemstelling

Tegenwoordig krijgen de leerkrachten met allerlei verschillende kinderen te maken in de klas. Ook kinderen met gedrag en leerstoornissen. In deze minor wil ik mij richten op het kind met autisme. Ik wil in kaart brengen, hoe de leerkrachten in het basisonderwijs omgaan met kinderen met autisme. Ik kijk hierbij naar de kennis en behoeftes die de leerkrachten hebben. Ook kijk ik naar de school, wat is er aanwezig op school om een optimale leeromgeving te creëren voor een kind met autisme. Heeft deze aparte werkruimtes, hebben ze extra geld om ondersteunende materialen aan te schaffen?

Daarnaast wil ik zelf ook meer kennis krijgen over autisme, omdat ik naar mijn idee te weinig kennis heb over dit onderwerp.

Onderzoeksvraag:

In hoeverre acht een leerkracht op de basisschool zichzelf bekwaam om een leerling met autisme goed onderwijs te bieden en welke behoeftes heeft deze leerkracht om dit te realiseren?

B: Wat te onderzoeken

Vanuit literatuur:

- Wat is autisme?
- Welke soorten zijn er?
- Wat zijn de oorzaken
- Welke hulpmiddelen biedt de overheid aan voor ondersteuning?

Vanuit het onderzoek:

- In hoeverre heeft de leerkracht ervaring met autisme en herkent hij deze stoornis?
- Hoe gaat hij om/hoe zou hij omgaan met deze stoornis in de klas?
- Welke behoeftes heeft een leerkracht, bij het begeleiden van een kind met autisme?

3. Ik denk van mijn activiteiten binnen de minor het volgende te leren.

Tijdens het onderzoek denk ik dat ik veel dingen leer over de zorgstructuur binnen een school en dan voornamelijk over autisme. Daarnaast denk ik ook te leren hoe leerkrachten tegenover autisme staan. Welke behoeftes zij hebben en in hoeverre zij zichzelf capabel vinden om leerlingen met autisme te begeleiden.

4.Mijn te ondernemen activiteiten zijn van belang voor kinderen in het basisonderwijs omdat:

In de toekomst krijgen leerlingen steeds meer te mee maken met zorgleerlingen in de klas. Hierbij is het belangrijk dat leerkrachten weten hoe ze met bepaalde stoornissen om moeten gaan. Als het duidelijk welke behoefte een kind met autisme nodig heeft, dat kan de leerkracht hiermee aan de slag. Voor de leerling is het dan ook prettiger.

5 Mijn voorlopige literatuurlijst

- Lieshout, T., (2009). *Pedagogische adviezen voor speciale kinderen*. Houten:Bohn Stafleu van Ligchum
- de Jong, W. (2010). *Gedrag is meer dan je ziet*. Huizen: Pica
- Groden, J., Kantor, A., Cooper, R., and Lewis P. (2011) *Autism Spectrum, Young and Old can...* London and Philadelphia:Jessica Kingsley Publisher
- Delfos, M., Gottmer, M., *Leven met Autisme*. Houten:Bohn stafleu van ligchum

6. Ik ga de volgende activiteiten ondernemen in de praktijk.

Ik ga op mijn LIO school ,dit is een reguliere basisschool, enkele leerkrachten vragen hoe zij tegenover autisme staan.

Over welke kennis en vaardigheden beschikken zij om leerlingen met autisme te begeleiden. Ook vraag ik welke tekortkomingen ze hebben en welke wensen of behoeften zij hebben om leerlingen met autismegoed te kunnen begeleiden.

Na deze inventarisatie wil ik kijken wat de school doet om de leerkrachten te ondersteunen bij de leerkrachten. Welke maatregelen worden er op school gemaakt.

Als ik dit in beeld heb gekregen wil ik graag kijken naar de hele vereniging.

Om een beter beeld te krijgen van leerkrachten neem ik een grotere populatie.

Zodat draagkracht van de uitkomst beter is.

7. Mijn werkzaamheden leveren voorlopig aan het eind van de minor naast de scriptie het volgende product op.

Na afloop van het onderzoek heb ik kaart gebracht hoe de leerkrachten in het huidige onderwijs kijken naar leerlingen met autisme. Aan de hand van mijn bevindingen van zowel leerkrachten als basisscholen stel ik een brochure samen die een handreiking moet zijn voor leerkrachten. (niet bijgesloten) aanvragen via mailadres: [weinykdrost @hotmail.com](mailto:weinykdrost@hotmail.com)

2. De geschiedenis van het onderwijs in Nederland.

In dit hoofdstuk gaan we in vogelvlucht door de geschiedenis van het onderwijs in Nederland.

Het geloof had tot 1900 een hoofdrol in het onderwijs. Dit was in het begin het katholieke geloof. Hierin waren verschillende onderwijsvormen.

Leerlingen gingen toentertijd naar een kloosterschool, parochieschool of een begijnenschool. Hier leerden ze lezen, godsdienst en zangles. De begijnenschool was er voor de meisjes en kleuters. De nadruk lag hierop op de opvoeding. De meisjes leerden heer naaien, weven en spinnen.

In 1600 tijdens de reformatie veranderde de godsdienstige invulling op veel scholen.

Met name in de noordelijke gewesten mochten alleen gereformeerde mensen lesgeven. In deze scholen stond het overdragen van het gereformeerde geloof hoog in het vaandel.

Daarnaast was lezen belangrijk, want als je kon lezen dan kon je ook in de Bijbel lezen.

In tegenstelling van vroeger waren katholieke scholen verboden.

In 1800 kwam er een Agent van Nationale Opvoeding, wij noemen hem of haar nu 'Minister van onderwijs. Ook werd 1800 het onderwijs gecentraliseerd. Hiermee kreeg de staat de verantwoordelijkheid voor het onderwijs.

In de onderwijswet die werd opgesteld in 1806 stonden regels waaraan de school moest voldoen.

De staat zag hier ook op toe, zij waren tevens de enige die toestemming kon geven voor het oprichten van een nieuwe school.

Door deze regeling ontstonden er openbare scholen. Want door de staat gefinancierde scholen mochten geen godsdienst geven. De leerlingen kregen wel gewoon de maatschappelijke en Christelijke deugden mee. Er waren ook bijzondere scholen. Deze kregen geen geld van de overheid.

Omdat dit in sommige ogen niet eerlijk was ontstond er de schoolstrijd.

De wet voor vrijheid van 1800 werd in 1848 vastgesteld. Je mocht nu gewoon een school oprichten zonder toestemming van de overheid, maar de overheid gaf nu alleen geld aan de openbare scholen.

Openbare scholen was dus gratis voor de mensen, kozen zij voor een bijzondere school, dan moesten zij betalen. Katholieke scholen konden blijven bestaan door giften van kloosterlingen en de inzet van hun. Het heeft een lange tijd geduurd, maar in 1920 werd de Wet op lager onderwijs ingesteld.

Het bijzonder en openbaaronderwijs werden nu financieel gelijk gesteld.

In 1900 werd de leerplicht ingesteld, kinderen tussen de 7 en 13 werden verplicht om naar school te gaan. In de huidige tijd geldt er al een leeftijd van 5 jaar. Deze regeling is in 1985 ingesteld.

Bij de Wet op basisonderwijs werden de kleuterscholen samengevoegd met de lagere scholen.

Deze ontwikkeling kwam voort uit het nieuwe beleid 'Weer Samen Naar School' (WSNS).

WSNS pleit ervoor om ook leerlingen met leer- en gedragsproblemen op te vangen in het regulier basisonderwijs. Naast deze scholen heb je nog de Speciale basisscholen en de speciale scholen.

Deze worden later toegelicht. Samen vormen al deze scholen het primair onderwijs.

In 1985 kwam de Wet op het basisonderwijs.

Zoals eerder genoemd werden de kleuterscholen en lagere scholen samengevoegd.

De nieuwe samengevoegde school is de basisschool.

Een basisschool heeft acht groepen. De groepen 1 t/m 4 vormen de onderbouw

De overige groepen vormen de bovenbouw.

Het uitgangspunt van een basisschool is een ononderbroken ontwikkelingslijn van groep 1 t/m 8.

De Wet op het primair onderwijs (1998) is de opvolger van de Wet op het basisonderwijs.

De uitgangspunten en de doelstellingen zijn hetzelfde. Maar de wet kwam er door WSNS.

Zoals eerder genoemd heeft WSNS als doel om leerlingen die extra zorg nodig hebben op de reguliere basisschool te houden. Dit is mogelijk door een samenwerkingsverband met enkele basisscholen en een school voor speciaal onderwijs. Elke school in Nederland is aangesloten bij een regionaal samenwerkingsverband. Door de wet is het organisatorisch en financieel vallen de normale basisscholen en het speciaal onder de zelfde regels. de samenwerkingsverbanden krijgen geld van de overheid.

Wat houdt de Wet op primair onderwijs in:

- Basisschool en speciaal onderwijs vallen onder dezelfde wet.
- Scholen voor Leer en Opvoedings Moeilijkheden, Moelijk Lerende Kinderen en afdelingen voor In hun Ontwikkeling Bedreigde Kleuters krijgen de naam 'speciale scholen voor basisonderwijs'
- De gewone school vangt zoveel mogelijk leerlingen op
- Samenwerkingsverband krijgt op grond van het aantal leerlingen een vaste financiële vergoeding.

Onder de speciale scholen vallen de kinderen die voor heen naar de LOM, MLK, IOBK school gingen. Kinderen met een lichamelijke, zintuigelijke en/of verstandelijke handicap vallen onder de Wet op expertisecentra. Deze bestaat uit clusterscholen. Deze worden later in de theorie behandeld.

Zoals eerder genoemd zijn scholen aangesloten bij een samenwerkingsverband. Zo'n samenwerkingsverband bestaat uit een aantal gewone basisscholen en een speciale basisschool.

Deze zijn gericht op de leerlingen die extra zorg nodig hebben. Zij proberen deze zo goed mogelijk te begeleiden. Hoe dat gebeurt staat vastgesteld en beschreven in het zorgplan. De leerlingen krijgen de extra hulp op de gewone school, in speciale voorzieningen van de samenwerkende scholen of op de speciale school voor basisonderwijs (SBO).

(Van Eijkeren, 2005)

Een samenwerkingsverband probeert dus het aantal verwijzingen naar het speciaal onderwijs te verminderen. Ze willen proberen om een leerling zo lang mogelijk op een gewone basisschool te houden. Is dit niet haalbaar, dan kan het alsnog door worden verwezen naar een SBO.

Een samenwerkingsverband is verantwoordelijk voor de zorgstructuur.

Deze bestaat uit voorzieningen die het samenwerkingsverband nodig heeft om het kind de benodigde begeleiding te geven. De inhoud en de organisatie hiervan staat beschreven in het zorgplan.

In het zorgplan staat exact beschreven hoe de zorgstructuur in praktijk wordt uitgevoerd.

Wat verplicht in het zorgplan vermeld moet worden:

- Zorginformatie met de taakomschrijving van het bijbehorende personeel
- De bereikte resultaten van de zorgkinderen
- de samenstelling en de werkwijze en de financiering van de Permanente Commissie leerlingenzorg, de procedures voor onderzoek van kinderen en voor plaatsing op een SBO
- de manier van informatie verstrekken naar de ouders toe, over de zorgvoorzieningen.
- Ook de criteria die de PCL heeft. (van Eijkeren,2005)

De interne begeleider is verantwoordelijk voor het opzetten en het vormgeven van een samenwerkingsverband. Hij of zij is het aanspreekpunt binnen het samenwerkingsverband tussen de basisschool en de SBO. Daarnaast is de Intern begeleider/coördinator het aanspreekpunt als er problemen zijn met een kind. Hij of zij gaat dan in gesprek met de groepsleerkracht. In het gesprek vertelt de internbegeleider wat de leerkracht moet doen. De voornaamste taken van een internbegeleider zijn o.a.: collega's coachen; studiedagen bijwonen; Het hele proces van de zorgverbreding bewaken, zowel op de basisschool als in het samenwerkingsverband (van Eijkeren, 2005)

Verschil tussen speciaal school voor basisonderwijs(SBO) en het speciaal onderwijs (SO). Het SO is bedoelt voor kinderen die een handicap hebben. De SBO richt zich op kinderen met leer en/of gedragsproblemen en emotionele problemen. Ook de jonge risicokinderen vallen hieronder.

Het SBO heeft een ondersteuningsfunctie en een onderwijsfunctie. De school stelt zijn deskundigheid beschikbaar bij het samenwerkingsverband.

De ondersteuning staat vastgesteld in het zorgplan, bij de onderwijsfunctie vangt de school zelf (tijdelijk) een aantal leerlingen op die niet op een reguliere basisschool de juiste begeleiding kunnen krijgen. De speciale school wordt later behandeld in de theorie.

3. Literatuuronderzoek

Het onderwijs voor het Nederlandse kind.

In Nederland verschillende soorten onderwijs. We onderscheiden drie soorten: regulier onderwijs, speciaal basisonderwijs en het speciaal onderwijs. Deze laatste school wordt ook wel clusterschool genoemd. We hebben in Nederland vier verschillende clusters.

3.1 Het regulier basisonderwijs:

De meeste kinderen gaan naar het reguliere basisonderwijs, deze kan beschouwd worden als de 'normale basisschool'. Het regulier wordt beïnvloedt door de Nederlandse overheid. Na de fusie van het kleuteronderwijs en de lagere school wilde men dat de scholen hun deskundigheid steeds verder vergroten, zodat zij de kinderen met al hun verschillende onderwijsbehoeften een plaats konden bieden binnen het reguliere basisonderwijs. Binnen het reguliere basisonderwijs worden de prestaties en de resultaten van de leerlingen nauwkeurig bijgehouden. Deze resultaten moeten ook inzichtelijk en overdraagbaar zijn, omdat dit wordt verwacht van de instanties waarmee de school in aanraking komt.

Je kunt hierbij denken aan een kind dat naar logopedie gaat. De leerkracht moet dan informatie verstrekken aan de logopedist die het kind begeleidt. Door deze samenwerking kun je het optimale uit het kind halen.

3.2 Speciaal basisonderwijs:

Er blijven altijd kinderen die meer zorg nodig hebben dan dat er in het regulier basisonderwijs geboden kan worden. De leerlingen waar we het nu over hebben kunnen dan geplaatst worden op het speciaal basisonderwijs. Op deze scholen zijn de klassen kleiner en is er meer deskundigheid aanwezig om de leerlingen met leer –en gedragsproblemen te begeleiden. De reguliere basisscholen werken samen met scholen voor het speciaal basisonderwijs binnen een samenwerkingsverband.

Dit samenwerkingsverband heeft een commissie (Permanente Commissie Leerlingenzorg) die beslist of een leerling toegelaten mag worden tot het speciaal basisonderwijs. Het samenwerkingsverband krijgt middelen van de overheid om het speciaal basisonderwijs te financieren. Als er veel kinderen worden toegelaten tot de speciaal basisscholen, dan blijven er minder middelen over voor de reguliere basisscholen. (Korfke, Willemsen, Scholte , 2010)

3.3 Speciaal onderwijs

Het speciaal onderwijs is voor leerlingen met een handicap of een gedragsstoornis. Deze scholen zijn verdeelt in vier clusters:

Cluster 1 school: scholen voor leerlingen met (meervoudig), visuele handicap.

Cluster 2 school: scholen voor leerlingen die doof of slechthorend zijn.
Scholen voor leerlingen die spraak problemen hebben.
Scholen voor leerlingen met een meervoudige handicap en met de eerder genoemde problemen.

Cluster 3 school: School voor leerlingen met een lichamelijke handicap
School voor moeilijk lerende kinderen.
School voor kinderen die langdurig ziek zijn en een lichamelijke handicap hebben.

Cluster 4 school: Scholen voor zeer moeilijk opvoedbare kinderen. (ZMOK-scholen)
Scholen voor kinderen die langdurig ziek zijn en gedrag -en/of psychiatrische Stoornis hebben (LZK-scholen)
Scholen die zijn verbonden aan Pedologische Instituten. (PI-scholen).

Als ouders een hun kind naar een school binnen één van de clusters wil sturen, dan kunnen zij een indicatie aanvragen.

De basisschool vult hiervoor een onderwijskundig rapport voor in.

Deze wordt vervolgens ingediend bij een commissie voor indicatie instelling (CVI)

De commissie bestaat uit mensen die deskundig zijn op een bepaald gebied.

Zij bepalen op een objectieve en transparante wijze of het kind in aanmerking komt voor een indicatie.

Krijgen ze een indicatie dan hebben ze twee keuzes.

1. Het kind wordt op een het speciaal onderwijs geplaatst

2. Er wordt een leerlinggebonden financiering (LGF) aangevraagd. (het rugzakje)

Als het kind een rugzakje heeft, dan kan die naar een reguliere basisschool of heeft de mogelijkheid om naar het speciaal basisonderwijs te gaan. Er komt dan een ambulant begeleider van een cluster school die de school ondersteunt. Het LGF kan gebruikt worden om hulpmiddelen te kopen voor het kind.

De speciale scholen voor speciaal onderwijs werken per cluster ook samen in samenwerkingsverbanden.

Deze clusters vormen samen het REC (Regionale Expertise Centra) Ieder cluster heeft zijn eigen, speciale scholen die verspreids zijn over Nederland. De scholen in elke regio, werken de van één cluster samen. Omdat ze samenwerken kan de kennis en deskundigheid worden gebundeld.

Een taak van REC is het ondersteunen van ouders bij het indienen van een indicatie.

Voordat leerlingen naar een clusterschool gaan moeten ze eerst gediagnosticeerd worden.

De diagnose voor autisme wordt later uitgebreid behandeld. (Korfke et al., 2010)

Cluster 4 school:

We gaan in op de cluster 4 school, omdat hier de leerlingen zitten die de diagnose hebben op ASS.

De 'Wet op de Expertisecentra (WEC) is op 1 augustus 2003 ingevoerd.

De wet is bedoeld om de het onderwijs te financieren voor kinderen met een ernstige beperking of stoornis. De leerlingen moesten door deze wet opgevangen kunnen worden in het reguliere onderwijs.

Er werd verwacht dat het aantal leerlingen op het speciaal onderwijs zou afnemen, omdat deze nu terecht konden op het regulier basisonderwijs.

Dit was echter niet het geval. Het aantal leerlingen op cluster 4 scholen groeide, dit was ook het geval voor het aantal kinderen met een LGF..

Er is onderzoek gedaan naar de oorzaken hiervan.

De volgende drie factoren zouden de toename verklaren.

1. Drempelverlagend effect van de LGF. De meeste ouders zouden hun kind niet naar het speciaal onderwijs sturen als er geen LGF was. Ze zien het speciaal onderwijs als kinderen met ernstige stoornissen. LFG is er voor kinderen met een mildere stoornis.
2. Toename van diagnostische kennis met betrekking tot gedragsproblemen.
Zowel ouders, leraren en deskundigen krijgen steeds meer en betere kennis over de gedragsproblemen.
Hierdoor kan het sneller worden gesignaleerd, hierdoor kan het kind sneller een diagnose krijgen.
3. Maatschappelijke veranderingen. Je kunt hierbij denken aan de veranderde opvoedingspatronen,
De komst van migranten, vervaging van waarden en normen etc.

Er is een sterke toename binnen de cluster 4 school. Dit komt door het aantal kinderen met het een stoornis in het autistisch spectrum (ASS). In cluster 3 is meer dan de helft van de kinderen gediagnosticeerd met deze stoornis. (Korfke et al., 2010)

4. Welke kenmerken vertoont een persoon met Autisme?

De Triade

Het is een pervasieve ontwikkelingsstoornis (Peeters, 1994). Dit betekent dat iemand tot in het diepste van zijn persoon geraakt is. Bij een ontwikkelingsstoornis is er sprake van een vertraagde of een gebrekkige ontwikkeling in een bepaald ontwikkelingsgebied. Bij een pervasieve stoornis is de stoornis merkbaar in het functioneren van de mensen. Dit

Volgens Lorna Wing kun je iemand herkennen op drie kenmerken. De persoon heeft stoornissen op de volgende gebieden:

- De sociale interactie
- Taal en communicatie
- verbeelding

Vaak hebben mensen met autisme een beperkt en repetitief patroon van activiteiten. De drie hoofdkenmerken van autisme worden individueel kort beschreven. Samen worden deze drie ook wel de triade genoemd. (Jennes A.(red)&coördinatie stuurgroep Annie, 2006)

4.1 Stoornis in de sociale communicatie over en weer.

Bij autisme zijn er vier subtypes van uitingsvormen bij de stoornis in de sociale interactie. Er zit een fout in de wederkerigheid van de sociale interactie.

1. Het afzijdige of niet-alerte type

Deze personen zijn in zichzelf gekeerd, vaak gaat dit gepaard met een verstandelijke beperking.

2. Het passieve type

Deze personen zullen nooit vanuit zichzelf interactie gaan met iemand. Wel zullen ze toenadering van anderen aanvaarden.

3. Het actief-maar-bizarre type

Deze personen nemen heel veel initiatief tot sociaal contact. Dit gebeurt meestal op een totaal ongeschikte manier. De oorzaak hiervan, zijn de problemen om de sociale interacties te begrijpen. Het komt vaak vanuit de persoon zelf en is eenzijdig. Voor de omgeving kan het opdringerig of storend overkomen. Deze mensen krijgen vaak onterecht de diagnose ADHD (Attention Deficit and Hyperactivity Disorder).

4. Het stijl-formalistische of hoogdravende type.

Deze wordt (meestal) bij volwassen personen met autisme en een hoge intelligentie teruggevonden. Deze mensen hebben vaak een vast patroon tijdens bepaalde situaties. Ze hebben een soort "script" in het hoofd. Verloopt het script anders, dan weten ze niet meer hoe ze moeten reageren.

(Jennes, A. (Red.) &Coördinatie stuurgroep Autisme, 2006)

Een kind met autisme heeft erg veel moeite om te begrijpen wat er in een ander omgaat. De wereld voor een kind met een stoornis uit het autistisch spectrum (ASS) is vol met mensen die gedrag vertonen die onbegrijpelijk is. Een persoon met autisme is gericht op zichzelf, of vanuit zichzelf.

Hij of zij is niet echt gericht op de zichzelf in de relatie tot iemand anders.

Zoals eerder genoemd heeft iemand met autisme veel moeite om te begrijpen wat er in een ander omgaat.

Hij of zij kan zich dus niet verplaatsen in een andere. (Delfos, M.,2001)

Een voorbeeld situatie. (Delfos, M.,2001)

“Marja kreeg het bericht dat een van vriend van haar was overleden. Het gaf haar verdriet. Toen haar zoon Jordan van elf thuiskwam, zag hij dat zijn moeder hilde. Zijn moeder legde uit dat ze verdriet had omdat een vriend van haar overleden was. “Ken ik hem?”. Vroeg Jordan. “nee” antwoorde zijn moeder. “Oh, dan hoeft ik geen verdriet te hebben”, was Jordan’s commentaar en ging verdere met zijn bezigheden.” (Delfos, M.,2001)

Als het kind ouder wordt kunnen ze het gebrek aan inlevingsvermogen te compenseren met hun denkvermogen. Door de levenservaring kunnen ze het mens-zijn beter voorstellen.

Echter door hun gebrek aan inlevingsvermogen worden autisten vaak als gevoelloos of gevoelsarm gezien. (Delfos, M.,2001)

De kinderen met autisme zijn vaak op zichzelf gericht en zullen de emoties die ze hebben wel uiten, maar niet delen. De hoeveelheid aan emoties zijn bij kinderen met autisme vaak minder breed. Veel gevoelens ontwikkelen zich pas veel later of helemaal niet. De emoties ontwikkelen zich in samenwerking met de omgeving. Omdat de wisselwerking tussen de omgeving en de persoon minder sterk is, verloopt de emotionele ontwikkeling afwijkend.

4.2 Stoornis in taal en communicatie.

De helft van personen met autisme zullen niet tot spreken komen, omdat deze personen vaak autisme hebben gepaard met een matige tot ernstige verstandelijke handicap. Mochten ze wel spreken, dan hebben deze personen vaak een vertraagde taalontwikkeling en een afwijking in hun taalgebruik.

Enkele voorbeelden die je bij deze personen kunt tegenkomen:

- Echolalie: het letterlijk herhalen van bepaalde woorden of zinnen.
- Deze personen hebben een beperkte woordenschat of juist een hele uitgebreide woordenschat.
- Deze personen hebben een enorme obsessie voor een bepaald onderwerp, ze blijven hierover continue praten
- Deze personen nemen alles letterlijk.
- Idiosyncratisch woordgebruik: deze personen bedenken zelf woorden.

De taal en communicatie is vaak gestoord bij mensen die autisme hebben. Hiermee bedoelen we dat deze personen het tussenmenselijk verkeer niet of onvoldoende begrijpen. Naast de gesproken taal vinden ze het vaak lastig om; non-verbale communicatie, gezichtsuitdrukkingen en lichaamstaal te begrijpen. Ze hebben problemen met de niet-letterlijke taal. (Jennes, A. (Red.) & Coördinatie stuurgroep Autisme, 2006)

Het punt dat in de sociale interactie al een probleem opleverde was dat personen met autisme moeite hebben om zich in te kunnen leven in een ander. Dit punt speelt ook bij de stoornis in de communicatie.

De symbolische functie in de communicatie is erg lastig. Een voorbeeld. In plaats van iets aan te wijzen met de wijsvinger, neemt een kind met autisme je mee naar het voorwerp dat ze bedoelen.

Als een kind met achttien maanden niet wijzen om iets duidelijk te maken, kan het een aanwijzing zijn dat het kind autistisch stoornis heeft. Kinderen met een autistische stoornis delen minder met anderen. Ze communiceren naar anderen. Ze uiten hun gevoelens naar anderen toe, maar dit heeft niet als doel om het kenbaar te maken, maar alleen om ze te uiten.

Bij communicatie is taal heel belangrijk. Echter is de gesproken taal en de gebarentaal bij kind met autisme onderontwikkeld (Wing, 2000).

gebaren die worden gebruikt door de wereld is ook een probleem voor iemand met autisme. Omdat gebaren vaak worden gebruikt om gevoelens uit te drukken is het extra lastig om de gevoelens van anderen te begrijpen.

De ontwikkeling van taal is onderontwikkeld bij kinderen met autisme, alleen bij het syndroom van Asperger en PDD-NOS is er bijna geen sprake van een vertraging. Deze vormen van autisme worden later behandeld.

4.3 Stoornis in verbeelding:

Personen met autisme hebben een stoornis in hun beeldend vermogen: ze begrijpen verwijzers niet of onvoldoende als symbolen voor een bepaalde realiteit.

Bijvoorbeeld een broodtrommel kan verwijzen naar eten. Een persoon met autisme kan niet bedenken dat de broodtrommel verwijst naar een eetmoment. Dit moet worden aangeleerd.

Ze vinden het ook lastig om fictie en non-fictie te onderscheiden.

Je kunt al vroeg signalen opvangen bij een kind ideeën gebrek heeft aan verbeelding. Kinderen met autisme komen vaak niet tot fantasiespel. Ze spelen situaties letterlijk uit zonder hier iets nieuws aan toe te voegen. (Jennes, A. (Red.) & Coördinatie stuurgroep Autisme, 2006)

4.4 Repetitief patroon van activiteiten

Naast de drie genoemde stoornissen is er nog iets dat een persoon met autisme kenmerkt.

Dit is niet bij elk persoon gelijk. Personen met autisme houden niet van onvoorspelbare en plotselinge veranderingen. Is dit wel het geval, dan reageren ze daar vaak paniekerig, angstig of boos op.

Vormen die je ook kunt tegenkomen:

- Weerstand bieden tegen veranderingen
- Activiteiten op een vaste manier willen uitvoeren.
- Een activiteit alleen met een specifiek persoon of in een specifieke ruimte willen uitvoeren.
- Gehecht zijn aan een bepaald voorwerp of een bepaalde handeling.
- Repetitief taalgebruik: (hierbij kun je denken aan altijd het zeggen van hetzelfde woord. Altijd dezelfde vragenstellen.)

4.5 Problemen die eventueel kunnen voorkomen

Er zijn nog meer problemen, maar deze zijn niet alleen zichtbaar bij personen met autisme.

Minstens 30% van autistische personen reageren ongewoon op zintuiglijk prikkels.

Enkele voorbeelden:

Overgevoelig of minder gevoelig voor geluiden

Overgevoeligheid bij fel licht, bewegende voorwerpen of bepaalde lijnenpatronen.

Voedingsproblemen: het niet lusten van voedsel met een bepaalde vorm of kleur etc.

(Jennes, A. (Red.) & Coördinatie stuurgroep Autisme, 2006)

4.6 Dyspractische problemen

Veel personen met autisme hebben ook vaak dyspractische problemen:

Hierbij hebben de personen moeite met het verrichten van bepaalde handelingen.

Dyspraxie heeft te maken met de onderdelen van het lichaam.

Er zijn vier verschillende vormen van dyspraxie.

1. **Grove motoriek:** de persoon heeft moeite met bewegingen waarbij het hele lichaam iets moeten doen. (fietsen, gymnastiek)
2. **Fijne motoriek:** het persoon heeft moeite met bewegen waar onderdelen van het lichaam iets moeten doen: (schrijven, spreken)
3. **Conceptdyspraxie:** de persoon snapt een concept niet van handelingen. (hij of zij weet bijvoorbeeld niet waarvoor een schaar dient)
4. **Uitvoeringsdyspraxie**
De persoon weet wat hij moet doen en hoe, maar hij of zij kan het niet in praktijk brengen.

4.6 Ontwikkelingen op het gebied van het autismespectrum

1908	Eugen Bleuler	Hij introduceert de term schizofrenie
1938	Hans Asperger	Publiceert eerste artikel over autistische psychopathie Een observatie in het zieken huis: Children's Hospital in Vienna.
1943	Leo Kanner	Publiceert een artikel over autisme op kinder (infantiel) leeftijd. Dit artikel heeft hij geschreven aan de hand van een elf jongs in het ziekenhuis Johns Hopkins in Baltimore
1944	Hans Asperger	Publiceert een uitgebreide beschrijving van autistische psychopathie over vier jongens die hij heeft geobserveerd in het ziekenhuis Children's hospital in Vienna
1978	ICD-9	Autisme wordt door de World health organization officieel opgenomen in de negende versie van 'International Classification of disease'.
1980	Hans asperger	Overlijdt op 21 oktober
1980	DMS III	Autisme wordt opgenomen in het handboek (Diagnostic and Statistical Manual of Mental disorder)
1981	Leo Kanner	Overlijdt op 4 april
1981	Lorna Wing	Gebruikt de term Asperger voor de eerste keer. Het is een van de vormen binnen het ASS.
1981	Demeyer, Hingtgen&Jackson	Gebruiken de term High Functioning Autism (HFA) voor de eerste keer. (Asperger)
1987	DSM III-R	Autisme wordt veranderd naar ASS
1988	London	Eerste internationale conferentie over autisme.
1988	Lorna Wing	Gebruikt de term autistische geheel om de range of possible autism disorders definiëren. Ranging from profoud tot mild.
1989	Christopher Gillberg	Publiceert een diagnostische criterium voor autisme dat de patronen, obsessies interesses benadrukt.
1989	Peter SZatmari	Stelt een diagnose voor over autisme op het gebied van sociale isolatie.
1991	Hans Asperger	Het artikel wordt voor het eerst in het Engels vertaald. En wordt als boek uitgegeven onder de nam: Autism and Asperger Syndrome
1993	ICD-10	Diagnose categorie wordt uitgebreid. PDD-NOS en, Rett Asperger worden toegevoegd
1994	DSM IV	PDD-NOS Asperger, worden toegevoegd

Albert J. Cotugno (2009)

5. Autismespectrumstoornissen (ASS)

Autisme komt voor in verschillende vormen. Deze vormen vallen onder autismespectrumstoornissen (ASS). Het gaat om pervasieve ontwikkelingsstoornissen. Hieronder worden enkele vormen genoemd.

- Autistische stoornis (klassiek autisme)
- Het syndroom van Asperger
- PDD-NOS
- Stoornis van Rett
- Desintegratiestoornis van de kinderleeftijd.

De verschillende vormen worden hieronder beschreven. Bij het beschrijven van de verschillende vormen, zal het DSM-IV model er ook bij staan.

5.1 Diagnostiek volgens de DSM-IV.

- Bij de diagnostiek wordt vooral gekeken naar gedragskenmerken.
- Bij het vaststellen maakt men gebruik van de DSM-IV (Diagnostic and Statistical Manual of Mental disorders) Er zijn twee verschillende versies, de meest recente komt uit 1994.
- Daarvan is ook een aangepaste versie gemaakt, namelijk de DSM-IV-TR, hierin is ook PDD-NOS opgenomen. In dit zijn onderdeel B en C toegevoegd.

Zoals eerder genoemd zijn er verschillende vormen van autisme.

Naast de autistische stoornis (klassiek autisme), het syndroom van Asperger en de aan autisme verwante contactstoornis (PPD-NOS) zijn er nog twee andere, weinig voorkomende, subgroepen van PDD.

Dit is de stoornis van Rett, deze komt alleen bij meisjes/vrouwen voor. Als laatste is er nog de Desintegratieve stoornis (syndroom van Heller). Al deze verschillende vormen vallen onder het autismespectrum (ASS). (Trix van Lieshout, 2009)

Criteria van autisme volgens de DSM-IV

Criteria van autisme volgens de DSM-IV
A. Sociale interactie: 1. Uiterst gebrekkig gebruik van meervoudig non-verbaal gedrag zoals oogcontact, gezichtsuitdrukking en gebaren die sociale interactie reguleren; 2. tekortschieten in het aangaan van leeftijdsadequaat vriendschapsgedrag; 3. gebrek aan het spontaan willen delen met anderen van vreugde, ervaringen of prestaties; 4. gebrek aan sociale of emotionele wederkerigheid. De autistische mens lijkt zich niet bewust van het bestaan of de gevoelens van anderen. Hij gaat met anderen om alsof ze een voorwerp zouden zijn. B. tekort verbale en non-verbale communicatie: 1. Late ontwikkeling van verbale communicatie, zonder pogingen om dit op een andere wijze op te lossen, bijvoorbeeld met gebaren; soms afwezigheid van verbale communicatie. 2. Bij diegenen die spreken, een opvallend onvermogen een gesprek aan te knopen of voort te zetten; 3. vreemd gebruik van inhoud of vorm van de taal, bijvoorbeeld echolalie, stereotype spraak, taalherhalingen, verwisselen van persoonlijke voornaamwoorden en idiosyncratische taal; 4. afwezigheid van fantasieactiviteiten en gevarieerd spelgedrag. C. Beperkte repetitieve en stereotype gedragingen, activiteiten en interesse: 1. preoccupatie met een of meer stereotype gedragingen; 2. het sterk vasthouden aan specifieke, niet functionele rituelen of routines 3. stereotype, repetitieve lichaamsbewegingen; 4. aanhoudende preoccupatie met onderdelen van voorwerpen.

Delfos, M. (2001)

5.2 Syndroom van Asperger:

Asperger is een vorm van autisme die vernoemd is naar Hans Asperger (1944-1991). Hans Asperger was een Oostenrijkse kinderarts die in 1944 de kenmerken beschreef van deze stoornis. Hierbij kwam hij de kenmerkende symptomen tegen van iemand die autisme heeft. In 1981 vernoemde Lorna Wing de vorm Asperger.

De personen die Asperger hebben, hebben dezelfde sociale en communicatieve problemen als iemand met klassiek autisme, echter is er geen achterstand in de taalontwikkeling. Er is ook geen achterstand in de cognitieve ontwikkeling. Ze worden ook wel Hoger Functionerende Autisten (HFA) genoemd. Deze personen hebben een IQ die hoger is dan 85. Er zijn wel beperkingen in het sociaal of in het beroepsmatig functioneren. De stoornis kan zich op verschillende manieren uiten en veranderen met de leeftijd. Wat bij kinderen met Asperger kenmerkend is, is de taal die zij gebruiken.. Deze komt zeer volwassen over. Daarnaast gebruiken ze de taal niet altijd op de juiste manier.. Ze anticiperen niet op het antwoord van de ander. Hun mimiek is vlak tijdens het spreken en ook de spraakmelodie ontbreekt. Omdat dit niet zichtbaar is, gaat de emotionele waarde van de gesproken taal verloren.

Wat ook kenmerkend is voor personen die het syndroom van Asperger heeft, is dat hun motoriek houderig is. Mensen met Asperger hebben vaak veel kennis over een onderwerp waar ze heel erg door zijn geobsedeerd. Bijvoorbeeld: treinen, astronomie, topografie. Hoewel dit niet echt een meerwaarde heeft met het leven, kan het toch als een sterk punt worden gezien. Kinderen die Asperger hebben kunnen ook wel gezien worden als kleine professors. Ze kunnen op bepaalde (vak)gebieden erg goed presteren.. Veel kinderen met autisme gaan na de basisschool naar het gymnasium of het atheneum. Door hun beperkingen in hun sociale vaardigheden kunnen ze niet altijd meekomen. Ze kunnen het op den duur dan niet meer aan. Vaak worden ze teruggezet naar een lager onderwijs type. Als ze ouder worden, worden ze ook bewuster van hun (sociale) beperkingen. (Trix van Lieshout, 2009)

Volgens Lorna Wing waren dit de belangrijkste kenmerken voor mensen met het syndroom van Asperger.

- Gebrek aan empathie(inlevingsvermogen)
- Onaangepaste, eenzijdige interactie
- Weinig tot niet in staat zijn om vriendschappen aan te gaan.
- Op een volwassen manier spreken
- Gebrekkige non-verbale communicatie
- Volledig opgaan in bepaalde onderwerpen.
- Onhandige motoriek

Bij Asperger en Autisme zijn de punten A en C gelijk.

Zo wel iemand met autisme als met Asperger heeft problemen in de sociale interactie en heeft beperkte repetitieve en stereotype gedragingen, activiteiten en interesses.

Punt B is niet aan de orde, er is geen sprake van een vertraagde taalontwikkeling of een achterstand in de cognitieve ontwikkeling. Het is nog niet duidelijk of er bij Asperger sprake is van een autisme onderscheiden stoornis.

Volgens Lorna Wing zijn er zes kenmerken van het syndroom van Asperger. Het verschil met de DSM-IV is het kenmerk van de houding en bewegingen. Volgens Wing is dit wel een kernprobleem. In het DSM model wordt hij niet genoemd.

Kenmerken van het syndroom van Asperger, Wing (2000)

- | |
|---|
| <ul style="list-style-type: none">• Gebrek aan empathie• Naïeve, ongepaste, eenzijdige interactie;• Weinig of geen mogelijkheden om vriendschap te sluiten;• Overbeleefd, repetitief spreken;• Intens opgaan in sommige onderwerpen;• Onhandig en slecht gecoördineerde bewegingen en vreemde houdingen. |
|---|

Delfos, M. (2001)

Gillberg&Gillberg (1989) hebben ook zes verschillende kenmerken. Het overzicht dat zij hebben gemaakt is completer dan die van Wing. Net als Wing noemen zij dat bij Asperger de motorische problemen een kernprobleem is bij Asperger.

Kenmerken van het syndroom voor Asperger; Gillberg & Gillberg (1989)	
1. sociaal gebrekkig functioneren (Extreme egocentriciteit) (minstens 2 van de volgende kenmerken)	a. onvermogen om met leeftijdsgenoten om te gaan; b. gebrek aan verlangen om met leeftijdsgenoten om te gaan; c. gebrek aan inschatten van sociale signalen; d. sociaal en emotioneel inadequaar gedrag;
2. beperkte belangstelling (minstens één van de volgende kenmerken)	a. uitsluiten van andere activiteiten b. steeds dezelfde kenmerken herhalen c. meer feitenkennis dan betekenis
3. Repetitieve routines (Minstens drie van de volgende kenmerken)	a. op zichzelf, in leefpatronen; b. op anderen.
4. Spraak-en taaleigenaardigheden Minstens drie van de volgende kenmerken)	a. vertraagde taalontwikkeling b. oppervlakkig gezien perfect expressief taalgebruik c. formeel en overbeleefd spreken; d. vreemde intonatie, bijzondere stemkenmerken; e. gebrek in begrijpen, inclusief verkeerd interpreteren, van letterlijke en indirecte betekenissen.
5. Non-verbale communicatieproblemen (Minstens één van de volgende kenmerken)	a. weinig gebruik van gebaren; b. onhandige lichaamstaal; c. weinig gezichtsuitdrukking; d. ongepaste gezichtsuitdrukking; e. vreemde, strakke, starende blik
6. Motorische onhandigheid Slechte prestatie op onderzoek van neurologische ontwikkeling.	

Delfos, M. (2001)

Delfos heeft ook een overzicht van kenmerken van Asperger opgesteld. Zij onderscheidt drie verschillende soorten kenmerken: noodzakelijke, gebruikelijk en mogelijke bijkomende kenmerken.

Kentekenen van het syndroom van Asperger, Delfos		
Noodzakelijke kenmerken	Gebruikelijke kenmerken	Mogelijke bijkomende kenmerken
• Moeite met het van begrijpen en inschatten van sociale interactie; • Moeite met zich te verplaatsen in een ander; • Egocentrisch denken; • Moeite in het maken en houden van vrienden • Oog voor detail; • Moeite met het onder woorden brengen van gedachten en gevoel	• Redeneren in plaats van voelen; • Geen soepele motoriek • Moeite met links-rechts coördinatie • Obsessies • Stereotype gedragingen` • Plotselinge driftaanvallen • Sterker in abstract denken in talig denken of andersom • Onstuitbaar spraakwater • Zorgvuldig formuleren • Tenenloop in de eerste jaren • Voedselallergie, eczeem of luchtwegproblemen in het eerste jaar • Fobisch gedrag • Begrijpt grapjes vaak niet.	• Bijzondere belangstellingen • Dyslexie, taalproblemen • Schrijfproblemen qua motoriek • Schrijfproblemen qua formuleren • Creatief ingesteld • Hoogintelligent aan de abstracte kant • Herhaalgedrag • Dwingend gedrag • linkshandig

Delfos, M. (2001)

5.3 PPD-NOS

PDD-NOS is een afkorting die staat voor: Pervasive Developmental Disorder, Not Otherwise Specified. Wij kennen het als een aan autisme verwante stoornis. We noemen het ook wel: Een stoornis binnen het autismespectrum; een Pervasive Ontwikkelingsstoornis; atypisch ontwikkelingsstoornis of atypisch autisme.

Bij PDD-NOS kun je langs niet alles aftekenen die bij het criteria autisme horen. Als het wel zo is, dan kan het zijn dat de symptomen minder erg aanwezig zijn.

De kinderen waar we hier over spreken hebben gebrek aan sociale sensitiviteit en een eenzijdige starheid, hierdoor hebben ze problemen in hun beroep of opleiding. Je kunt ook wel zeggen dat PDD-NOS een restgroep is.

In het DM-IV model moest je één kenmerken hebben uit de drie categorieën I,II,III. In het DM-IV model kunt u terugvinden in de bijlagen.

Wil je een diagnose hebben voor PDD-NOS dan moet er sprake zijn van in ieder geval één kenmerk uit categorie A. In categorie A wordt namelijk de kern van autisme beschreven. Het aantal kenmerken dat moet worden vertoond is niet vastgesteld.

Nederland is het land waar het vaakst PDD-NOS wordt gediagnosticeerd.

Het wordt gebruikt bij kinderen voor mensen of kinderen die een aantal van kenmerken van autisme vertonen, maar niet goed genoeg om aan het criteria autistische stoornis of Asperger te voldoen. PDD-NOS is zoals eerder genoemd een restgroep.

Hierdoor is het mogelijk dat er soms een onjuiste diagnose wordt gesteld.

Sommige autistische kenmerken komen in minder sterke vorm veel voor, zodat dat er sprake is van autisme of een stoornis. Dus als je een juiste diagnose wil stellen, heb je wel veel kennis nodig. Als de diagnose verkeerd is, dan kan de desbetreffende persoon hulp krijgen die deze helemaal niet nodig heeft.

PDD-NOS is eigenlijk een prikkelverwerkingsstoornis.

De informatie die de persoon binnen krijgt wordt in kleine stukjes in de hersens opgenomen.

Door een afwijking in de hersens wordt de informatie niet goed verwerkt tot een geheel.

De grote verbindingen tussen de hersens zijn wel intact, echter de verbindingen binnen het visuele gebied functioneren niet correct. Hierdoor ontstaan er problemen in de waarneming.

Omdat dit niet juist werkt, is het lastig om goed waar te nemen. De dingen die zij zien kunnen ze niet goed interpreteren.

Vaak zijn mensen met deze stoornis gefocust op details. Ze zien dus veel details, maar zien het geheel niet. Omdat ze de prikkels van buitenaf niet goed verwerken in hun hersens, ervaren zij de wereld anders dan andere kinderen. Het is dus lastig om af te stemmen op de situaties.

Dit is ontdekt door Magnee en Vanderbroucke (2008).

Er is ook ontdekt dat kinderen met autisme het geluid minder snel binnen krijgen dan kinderen die geen autisme hebben. Door de vertraging verwerken de kinderen met autisme het geluid en de taal anders.

Dit zou een eventuele verklaring geven voor de communicatie problemen die je bij personen met autisme tegenkomt.

Binnen PDD-NOS is er nog een subtype. MCDD (Multiple Complex Developmental Disorder) Dit is een meervoudige complexe ontwikkelingsstoornis. Hoewel het bij kinderen met autisme vaak gaat over het contact wat niet goed verloopt, staat bij MCDD het controleren van emoties en gedachten op de voorgrond. Het gedrag is vaak erg extreem en onvoorspelbaar. De personen hebben vaak een veel te sterke fantasie. Vroeger kregen deze kinderen een diagnose met kinderschizofrenie, Borderline stoornissen van de kinderleeftijd of autistische psychopathie. De kenmerken komen inderdaad voor bij kinderen met autisme of borderline, echter het verschil zit in het regelen en de remfunctie bij de inkomende prikkels en de uitvoerende functies.

Kinderen met MCDD reageren trager en impulsiever, de prestaties zijn meer wisselend. Ook van de fouten die ze maakten leerden ze slechter, dit in tegenstelling tot mensen met PDD-NOS.

Het evenwicht in gedachten en emoties is niet goed. Ze vinden het lastig om fantasie en werkelijkheid te onderscheiden. Hoewel ze wel contact maken met andere mensen, kunnen ze niet goed doorzien hoe de sociale verhoudingen zijn. Ook vinden ze het lastig om de grenzen te zien.

Cohen (2004) verdeelt MCDD in drie groepen:

A. Stoornis in het aanpassen van gevoelens/ angst.

B. Stoornis in de gevoeligheid voor sociale signalen en stoornissen in het sociale gedrag.

C. Stoornis in het denken.

(van Lieshout, 2009)

5.4 Syndroom van Rett en de Desintegratieve stoornis.

Het syndroom van Rett is een stoornis die vrijwel alleen voorkomt bij het vrouwelijk geslacht. In de eerste 5 tot 48 maanden verloopt de ontwikkeling normaal. Daarna gaat het om verlies van het motorisch en sociaal functioneren. Duurt de normale ontwikkeling langer dan noemen we het de Desintegratieve stoornis. Het is echter niet dezelfde stoornis. Want hoewel het syndroom van Rett vrijwel alleen bij het vrouwelijke geslacht voorkomt, komt de Desintegratieve stoornis ook voor bij mannen.

Volgens het ICD-10 (International Classification of Diseases and Related Health Problems) is Rett een stoornis die tot nu toe alleen bij meisjes is gevonden. Na een normale ontwikkeling kunnen zij hun spraak gedeeltelijk of helemaal verliezen. Ook is er een teruggang in de bewegingsvaardigheden en gebruik van de handen. Naast dit alles is er een afremming van de groei van het hoofd.

Volgens het ICD-10 wordt het verlies van de eerder verworven vaardigheden gepaard met verlies van interesse in de omgeving. Dit is bij de stoornis van Rett niet het geval.

Criteria Rett volgens de DSM-IV
--

A. Alle volgende:

- | |
|---|
| <ul style="list-style-type: none">1. Duidelijke normale en perinatale ontwikkeling;2. Duidelijke en normale psychomotorische ontwikkeling gedurende de eerste vijf maanden na de geboorte;3. Normale schedelomvang bij de geboorte. |
|---|

B. Begin van alle volgende, na de periode van normale ontwikkeling:
--

- | |
|--|
| <ul style="list-style-type: none">1. afname van de schedelgroei tussen de leeftijd van vijf en 48 maanden;2. verlies van eerder verworven doelgerichte handvaardigheden tussen de leeftijd van vijf en dertig maanden met hierop de volgende ontwikkeling van de stereotype handbewegingen (wringen etc.);3. verlies van sociale betrokkenheid vroeg in het beloop (later ontwikkelt de sociale interactie wel);4. optreden van een slechte coördinatie van het lopen of de bewegingen van de romp;5. Ernstige beperkingen in de ontwikkeling van de expressieve en receptieve taal met ernstige psychomotorische achterstand. |
|--|

Delfos, M. (2001)

Criteria Desintegratieve stoornis volgens de DSM-V

A. Een duidelijke normale ontwikkeling gedurende ten minste de eerste twee jaar na de geboorte,
--

zoals blijkt uit de aanwezigheid van de bij de leeftijd passende verbale en non-verbale communicatie, sociale relaties, spel en aanpassingsgedrag.

B. Aanzienlijk verlies van voorheen verworven vaardigheden (voor het tiende jaar) op tenminste twee van de volgende terreinen:

- | |
|---|
| <ul style="list-style-type: none">1. Expressieve en receptieve taal2. Sociale vaardigheden en aanpassingsgedrag3. Zindelijkheid voor urine en ontlasting4. Spel5. Motorische vaardigheden |
|---|

C. Afwijking in het functioneren op ten minste twee van de volgende terreinen:

- | |
|---|
| <ul style="list-style-type: none">1. Kwalitatieve beperkingen in sociale interacties2. Kwalitatieve beperkingen in de communicatie3. Beperkte, zich herhalende en stereotypedragpatronen. |
|---|

D. De stoornis is niet eerder toe te schrijven aan een andere specifieke pervasieve ontwikkelingsstoornis.

Delfos, M. (2001)

5.5 Overzicht autistische stoornissen en gerelateerde stoornissen

Naast de autistisch stoornissen, zijn er ook nog stoornissen die gerelateerd zijn aan autisme. In het schema hieronder zijn de autistische stoornissen en gerelateerde stoornissen weergegeven. De gerelateerde stoornissen worden na schema kort weergegeven in een schema. Deze schema's zijn afkomstig uit 'Een vreemde wereld', Martine F. Delfos (2001)

Autistische en gerelateerde stoornissen	
Autistische stoornissen PDD (Pervasive Developmental Disorders)	Gerelateerde stoornissen
• Autisme (Kanner-vrom); • HFA (High Functioning Autism); • PDD-NOS (Pervasive Development Disorder-Not Otherwise Specified); • Syndroom van Rett; • Desigatieve stoornis (Syndroom van Heller)	• McDD (multiple complex Developmental Disorder); • NLD (Nonverbal Learning Disorder); • Hyperlexia • beelddenken

Delfos, M. (2001)

McDD, Complex Multiple complex Developmental disorder .

Een totaal van vijf (of meer) kenmerken van 1,2,3 met tenminste een kenmerk uit één van de drie gebieden. Dus een van (1), een van (2) en een uit van (3).

Criteria voor McDD, Buitelaar en Van der Gaag (1998)
1. Gebrekkige regulatie van gevoelstoestanden en angsten A. Ongewone of vreemde angsten en fobieën, of frequentie of idiosyncratische angstreacties of bizarre angstreacties B. Steeds weerkerende paniekperiodes of overspoeld worden door angst C. Periodes van gedragsontregeling gekenmerkt door beduidend onrijp, primitief of gewelddadig gedrag
2. Gebrekkig sociaal gedrag A. gebrek aan sociale belangstelling, onthechting, vermijding of terugtrekken B. duidelijkheid gestoorde en/of ambivalente
3. Aanwezigheid van denkstoornissen. A. Irrationele, magisch denken, plotseling inbreuk op normale denk processen, bizarre ideeën B. Rare taalverbuigingen, of herhalingen van nonsens woorden C. in een toestand van perplexiteit van een makkelijk te verwarren D. overgewaardeerde ideeën met inbegrip van almachtsfantasieën

NLD Non verbal Learning disorder.

Deze kinderen hebben meer moeite met het verwerken met de dingen die ze zien, dan met wat ze horen. Ze hebben vaak een hoge taalontwikkeling. Het ruimtelijk inzicht is minder goed. De stoornis zit bij NLD in de rechter Hersenhelft. Dus de taalontwikkeling is erg goed.

Sterke en zwakke punten NLD, Volkmar en Klin (1998)	
Zwakke kanten	Sterke kanten
• Tast en visueel ruimtelijke waarneming • Visueel/motorische integratie • Nieuw leren • Gebruik van woorden • Verbale inhoud • betekenisverlening	• Auditieve waarneming • Verbale vaardigheden • Verbaalgeheugen • Uit het hoofd leren • Articulatie • Woordenschat • Verbale output (gebruik)

Delfos, M. (2001)

Smeets & van der wiel (1996) omschrijven de volgende kenmerken die een kind met NLD vertoond.

- Op jonge leeftijd weinig exploratie gedrag
- Na een aanvankelijke stilstand, volgt een snelle taal/spraakontwikkeling in de peutertijd.
- Weinig spel, met name spel met vormloos materiaal en constructie materiaal.
- Veel praten, maar taal/denkontwikkeling komt laat op gang.
- Beperkte sociaal inschattingsvermogen hebben
- Veel moeite hebben met nieuwe situaties

Hyperlexia

Personen die dit hebben, hebben een sterke ontwikkeling op het gebied van woordherkenning. De betekenis van de woorden weten ze echter niet.

5.6 Beeldenken

Deze personen kunnen tekst pas begrijpen door er een beeld of een plaatje bij te vormen.
Kenmerken van beelddenkers:

Spreken • Zwakke articulatie • Onduidelijk praten (binnensmonds) • Struikelen over woorden tijdens het spreken • Verwarren, vervormen van woorden • Veel gebaren maken tijdens het spreken	Luisteren • Gericht luisteren blijft achter • Vertraagde of snelle reactie op aanwijzing of opdracht • Luisteren met een 'half oor' • Moeite met het verwerken van mondelinge informatie (instructie etc.) • Veel misverstanden (te letterlijk opvatten)
Taalontwikkeling • Moeite met het koppelen van woorden aan beelden • Problemen met het vinden van het juiste woord • Geen lijn in een verhaal • Vrij beperkte, maar originele woordenschat	Motorische ontwikkeling • Slechte fijne motoriek • Verhoogd vatbaar voor ongelukken • Onhandig • Moeite met leren fietsen, zwemmen etc. • Geen ritme gevoel
Oriëntatie in tijd en ruimte • Moeite met oriënteren in de ruimte • Verwarren in links/rechts • Moeite om zaken op (volg)orde te houden • Gebrekkig tijdsbesef	Enkele overige kenmerken Kinderlijk, korte spanningsboog, moeite met dingen af maken, veel fantasie, rommelig, vergeetachtig, overdreven rechtvaardigheidsgevoel

Delfos, M. (2001)

Autisme is zoals Francesca Happé zegt: „Een stoornis van het menselijk zijn. “Het raakt de mens in zijn fundament: de sociale interactie.” aldus Francesca Happé, (Delfos, 2006)

Autisme is geen ziekte die kan worden genezen, dus medicatie helpt niet om het gedrag te veranderen of op te lossen. De naam van autisme is afkomstig

Autisme heeft altijd al bestaan. Maar er is geen duidelijke beeld van autisme. Hiermee wil ik zeggen dat er niet de autist is of het autistische gedrag. Autisme komt voor in veel verschillende vormen. Het is dus soms lastig om een autist te herkennen.

Er zijn volgens Lorna Wing drie hoofdkenmerken die je bij een mens met autisme kunt herkennen.

Dit zijn communicatie, sociale interactie en verbeelding. Samen worden ze ook wel triade genoemd. Deze term heeft zij ook bedacht.

Vanaf de jongste jeugd is autisme aanwezig, dit ontwikkelt zich gedurende levensloop. Vroeger dacht men dat mensen met autisme een verstandelijke beperking hadden. We weten nu dat de meeste autistische mensen normaal begaafd zijn en misschien soms wel meer begaafd in sommige gebieden.

Om deze verwarring weg te nemen hebben heeft Lorna Wing ervoor gekozen om mensen die geen verstandelijke beperking hadden een andere benaming te geven. Namelijk het syndroom van Asperger. Dit is vernoemd naar Hans Asperger. Hij was een van de pioniers op het gebied van autisme.

Voordat je mag zeggen dat iemand autisme heeft, moet dit eerst worden gediagnosticeerd worden.

Dit wordt gedaan uit een multidisciplinair team. Deze bestaat uit: een psychiater, psycholoog en eventueel een orthopedagoog en een maatschappelijk medewerker.

Tegenwoordig zijn er veel aanmeldingen voor een diagnose bij autisme, daarom is ervoor gekozen dat een diagnose ook mag worden gesteld door alleen gezondheidszorgpsycholoog, een orthopedagoog of een psychiater.

Diagnostiek volgens de DSM-IV. De DSM-IV kun je terugvinden in de bijlagen.

Bij de diagnostiek wordt vooral gekeken naar gedragskenmerken.

Bij het vaststellen maakt men gebruik van de DSM-IV (Diagnostic and statistical Manual of Mental disorders)

Er zijn twee verschillende versies, de meest recente komt uit 1994.

Daarvan is ook een aangepaste versie gemaakt, namelijk de DSM-IV-TR, hierin is ook PDD-NOS

6. Autistisch denken:

De hersenen werken anders dan bij mensen die geen autisme hebben.

Naast de triade zijn er nog een paar punten die je kunt toevoegen bij autistisch denken.

1. Problemen bij het zien van samenhang, problemen om hoofd en bijzaken te onderscheiden
2. Problemen bij het organiseren van eigen handelen.
3. Problemen met Theory of Mind (geen empathisch vermogen)
4. Letterlijkheid (ze nemen alles letterlijk)
5. Nood aan verduidelijking en concretisering van o.a. visuele middelen.

Als jij je probeert in te denken hoe een persoon die autisme heeft denkt, dan kan je een persoon met autisme beter begeleiden, oftewel beter verstaan.

Autistisch denken is dus: in je denken en handelen vertrekken vanuit de manier waarop een persoon met autisme denkt.

Voordat je mag zeggen dat iemand autisme heeft, moet dit eerst worden gediagnosticeerd.

Dit wordt gedaan uit een multidisciplinair team. Dit is een team dat bestaat uit: een psychiater, psycholoog en eventueel een orthopedagoog en een maatschappelijk medewerker.

Tegenwoordig zijn er veel aanmeldingen voor een diagnose bij autisme, daarom is ervoor gekozen dat een diagnose ook mag worden gesteld door alleen gezondheidszorgpsycholoog, een orthopedagoog of een psychiater.

Een persoon met autisme neemt de wereld waar, hierdoor denkt hij of zij ook op een andere manier. Het belangrijk dat je de manier van denken als ouder, verzorger, leerkracht de manier van de denken begrijpt. De volgende drie theorieën zijn de belangrijkste:

- Theory of mind
- Centrale coherentie
- Executive functions

In het volgende onderdeel worden deze drie theorieën behandeld.

6.1 De Theory-Of-Mind, TOM

Deze theorie gaat over het eigen denken en voelen en over dat van naderen.

Hierbij kun je aan de vraag denken: 'wat voel ik of de ander en hoe komt dat?'

Als je deze vragen kunt beantwoorden dan kan je het eigen gedrag en dat van anderen begrijpen en voorspellen. Je kunt TOM zien als een soort gereedschap waarmee je sociale interactie kunt interpreteren en kan sturen. De basis van deze theorie is empathie, hiermee bedoelen we dat jij je verplaatst in een ander. Je kunt jezelf voorstellen hoe iemand anders zijn of haar eigen gevoelens, gedachten heeft.

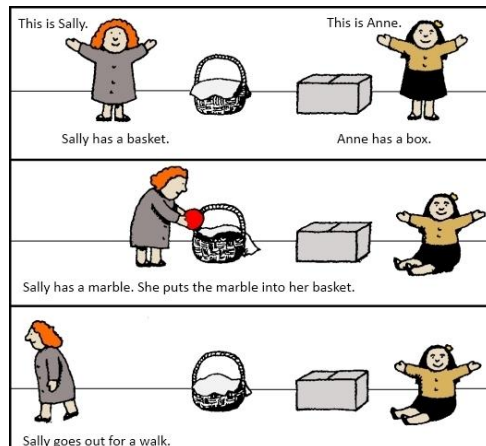
De persoon verschilt dus van jou. Empathie ontbreekt bij mensen met autisme. Hun TOM is werkt dus ook niet goed.

Als je wil communiceren, moet je TOM goed ontwikkeld zijn. Je hebt dit nodig om een voorstelling te kunnen maken van de symbolische functie in taal, omdat een woord soms naar iets verwijst dat je soms niet kunt zien of voelen. Denk maar aan vriendschap, liefde, boosheid. Bij fantasie heb je ook Tom nodig. Het doen alsof-alsof-spel heb je veel fantasie nodig. Een voorwerp of gedrag kan naar iets heel anders verwijzen.

Je moet je dan bijvoorbeeld kunnen voorstellen dat een leeg doosje voor een afstandsbediening gebruikt wordt.

Er zijn verschillende tests ontwikkeld om de TOM te onderzoeken.

Een daarvan is de Sally-en-Anne-test



In de situatie hiervoor is te zien dat tijdens de afwezigheid van Sally, Anne de knikker uit de mand haalt en deze vervolgens in de doos doet.

De vraag luidt: Waar gaat Sally bij terugkomst de knikker zoeken?

Bij deze vraag moet men zich dus in Sally verplaatsen. Sally weet niet dat de knikker in de is verplaatst, dus zij gaat in de mand zoeken.

De kinderen met autisme zullen in het algemeen zeggen dat Sally in de doos gaat zoeken, want daar zit hij in.

Omdat de TOM van personen die autisme hebben niet goed is ontwikkeld bestaat de wereld voor hen uit mensen die gedrag vertonen dat onbegrijpelijk is.

Wil je het gedrag begrijpen van een ander, dan heb je twee mogelijkheden.

1 het gedrag zelf herkennen vanuit de eigen ervaring.

2 het gedrag uit kunnen denken

Een gemiddeld mens kan gedrag aanvoelen, bij mensen die een stoornis heeft uit het autisme spectrum is dat niet het geval. Negatieve signalen worden echter wel makkelijker opgevangen.

6.2 Centrale Coherentie (CC)

Mensen die autisme hebben, hebben een oog voor details. De details die zijn zien, ontgaan de meeste mensen. Hoewel ze wel oog voor detail hebben, hebben ze moeite om van de details één geheel te maken. Dit is het grootste kenmerk van de Centrale Coherentie. Mensen met autisme vinden het soms lastig om een samenhangend verhaal te maken. Ze vinden het lastig om hun ervaringen op de juiste manier te selecteren. Ze vertellen vaak alle ervaringen met ieder details, want ze vinden het lastig om de onderscheidt te maken tussen de belangrijke en niet/minder belangrijke zaken.

Deze theorie gaat uit van het disfunctioneren van de hersens in het vormen van een samenhangend beeld met de verkregen details. Gezichtsherkenning is ook erg lastig, met name de emotie.

De verschillende details (gezichtsuitdrukking, stemgebruik, bewegingen) moet je verbinden om de juiste emotie te herkennen. Het grootste probleem ligt hierbij op het sociale gebied.

Mensen met autisme kunnen voorwerpen beter herkennen dan mensen.

Het kost veel tijd om alle details tot een betekenisvol geheel te maken.

De details worden op het niveau van de hersenen tot een coherent geheel gemaakt.

De hersens verwerken de details langzamer, dus het wordt Anders verwerkt.

Er zijn drie verschillen in de werking van de mensen met autisme in vergelijking met de hersens van een gemiddeld mens.

1. Gerichtheid op mensen is minder sterk, daardoor worden mensenonderwerpen minder snel verwerkt.

2. Het verwerken van verschillende dingen tegelijk (Multi-tasken)

3. Deze mensen willen informatie nauwkeurig en zonder fouten verwerken. Dit vergt meer tijd.

De kwaliteit ten koste van de kwantiteit.

Uta Frith heeft de theorie uitgebreid, de nadruk legt ze nu op de traagheid van de verbindingen in de hersenen. Ook het gebrek aan besef van het zelf.

6.3 Planning en Executive Function (EF)

Mensen met autisme hebben veel moeite bij veranderingen.
Ze hebben dan moeite om hun gedrag daarop af te stemmen.
Zowel de planning van het gedrag kunnen problemen veroorzaken.
De verklaring in deze theorie ligt vooral op het gebied van de organisatie van het gedrag.
Het gaat om de regulatieprocessen die zich in de hersenen voordoen.

Bij de Executive Function gaat het om een set processen die je nodig hebt om: te kunnen overzien wat je wanneer, op welke manier of in welke hoeveelheid je nodig hebt om een taak te kunnen uitvoeren.

Om dit te kunnen moet je beschikken over de volgende punten.

1. De intentie een reactie af te remmen of uit te stellen tot een geschikter tijdstip
2. Een plan van aanpak maken voor de activiteiten die je wilt ondernemen.
3. een mentale voorstelling kunnen maken van de taak of activiteit die je wilt gaan uitvoeren.

Wat erg typerend is voor de Executive Function:

- het kunnen wisselen van een aantal probleemoplossende activiteiten.
- bij verandering in een bepaalde activiteit situatie niet de controle niet verliezen.
- het kunnen remmen/controleren van gedrag.
- het vermogen om de volgende elementen te integreren: planning, tijd, ruimte en werkgeheugen.

Bij mensen met autisme zorgt de Executive Function voor een tempoprobleem net zoals bij de centrale coherentie. Personen met autisme kunnen best iets uitvoeren, maar ze moeten dit wel op hun eigen tempo kunnen doen. Het is dus het geval dat zij niets kunnen, maar eerder het tempo waarin een taak of activiteit moet worden uitgevoerd.

Zoals eerder genoemd kun je stellen dat het bij Executive Function gaat om samenhangende verklaringen hoe gedrag gereguleerd en georganiseerd wordt. In deze theorie gaat het om 'hoe' en niet over 'waarom'.

Het onderzoek is gebleken dat mensen met autisme verschillende Excecutive Functions het probleem vormen. Vooral het plannen van gedrag en het vasthouden ervan schijnt een groot probleem te zijn voor mensen met autisme.

Autistische mensen hebben vaak moeite met veranderingen. De verschillende Excecutive Functions bieden hiervoor een verklaring.

- Het onvermogen om te wisselen tussen van set.
- Het onvermogen om een voorstelling te maken van een andere situatie
- Het onvermogen om lopende activiteit te remmen.

Je kunt het repetitief gedrag en de weerstand tegen veranderen van de Excecutive Function begrijpen.

In de theorie wordt de aandacht gevestigd op de manier waarop de informatieverwerking bij mensen met autisme verwerkt wordt. (Jennes, A. (Red.) & Coördinatie -Stuurgroep Autisme, 2006)

6.4 Het ESB-Brein

De ESB theorie (Baron-Cohen) richt zich op het functioneren van de hersenen. Vaak wordt er over een afwijking in de hersenen gesproken, bij deze theorie denkt men aan het anders functioneren van de hersenen. Het gaat dan om het menselijk zijn. Er zijn onderzoeken gedaan naar de vrouwelijke en mannelijke hersenen. Hier dacht men dat hersenen meer mannelijk of meer vrouwelijk zouden functioneren. We zien dan dat de vrouwelijke-empathische (sociale gevoeligheid, gevoeligheid voor communicatie, zich andermans gedachten en gevoelens kunnen voorstellen) tegenover het mannelijke-systematiserende (eilanden van begaafdheid, obsessies net systemen, repetitief gedrag staat). Het blijkt dat vrouwen sterker empathisch te zijn, terwijl mannen juist meer talenten hebben op het gebied van systematiseren,.

De ESB theorie onderscheidt deze twee hersenstructuren. De empathisch hersenstructuur (E-Type) en de Systematiserende hersenstructuur (S-Type). Naast deze is er ook nog een derde structuur, de balanced brain (B-Type). Zoals eerder genoemd, zouden de vrouwen meer een E-type hebben en de mannen meer een S-type. Als we naar mensen autisme kijken, zouden we kunnen zeggen dat deze mensen over een S-type hebben. Terwijl de andere theorieën (TOM, CC en EF) kijken naar één element om een verklaring te geven, kijkt de ESB-theorie naar de menselijke ontwikkeling. De verklaring zien ze als een variant in de menselijke ontwikkeling.

6.5 Het socioschema

Deze theorie kijkt net als bij de ESB-theorie ook naar het functioneren van de hersenen en het verschil tussen het geslacht. Hoewel mannen en vrouwen verschillend zijn, kijkt deze theorie ook naar de opvallende overeenkomsten tussen beide geslachten. Mensen die autisme hebben, hebben hersenen die meer mannelijk zijn. Hun rechter hersenhelft is dus sterker ontwikkelt dan hun linker.

Bij autisme gaat het om een vertraagde ontwikkeling in bepaalde aspecten. Het gaat dan voornamelijk om de sociale interactie. De ontwikkeling van andere aspecten kunnen al wel veel verder zijn.

Een model dat je kunt schetsen, is het 'ik' ten opzichte van de 'ander'. Vanuit hier kun je een schema maken die 'ik' in de wereld plaatst. Als je niet gericht ben op de wereld, betekend het dat je ook niet gericht kan zijn op de tijd die er voorbij gaat en wat de eventuele gevolgen zijn. Hierbij kun je denken aan spelen in plaats van iets anders gaan doen. Bij middelbare scholen zijn schooltaken en huiswerk vaak een punt waar mensen met autisme moeite mee hebben. Omdat ze een gebrek hebben aan tijdsbesef, kunnen ze de tijd die ze hebben niet goed schatten. Bijvoorbeeld hiervan is de tijd die je hebt om een toets te leren. De tijd die ze hebben kunnen ze niet op de juiste manier besteden.

(Jennes, A. (Red.) & Coördinatie -Stuurgroep Autisme, 2006)

Bij het socioschema geeft in het kort weer: 'ik geplaatst in de wereld'.

Een mens vormt een schema waarin de onbewuste en bewuste kennis naar voren komen over de volgende punten:

- Het besef van hij of zij men is
- Besef van hoe hij of zij in de wereld staat
- Besef hoe hij of zij in relatie tot de mensen om zich heen staat.

Het gaat bij het socioschema vooral om het bewust zijn van de kennis.

Je kunt ook wel zeggen dat het socioschema staat voor de identiteit van de mens.

Het socioschema moet altijd bijgewerkt worden. Dit kan de tijd van de dag zijn, de plaats waar je bent etc. De meeste dingen zijn onbewust.

Deze die we het socioschema noemen zijn trager en beperkt ontwikkeld bij mensen met autisme.

Volgens deze theorie is de het 'ik' en 'zelf' besef minder goed ontwikkeld bij mensen met autisme. Omdat dit niet goed is ontwikkeld is, wordt het besef van de 'ik en de ander' belemmerd. Hierdoor is de gerichtheid naar anderen toe een stuk beperkter.

De kern van de gerichtheid op de ander is een gevolg van het beperkte besef van het 'ik'.

Als het socioschema beperkt functioneert, dan betekent het dat de mensen met autisme langer de tijd nodig hebben om zichzelf te plaatsen in de wereld en ten opzichte van de ander.

Een voorbeeld van een vertraagd socioschema bij het slapen.

Kinderen die autisme hebben, hebben ten opzichte van mensen die geen autisme hebben langer de tijd nodig om te weten waar ze zijn.

Het bijwerken van het socioschema duurt dus langer. Vaak worden er ook vragen gesteld over de gebeurtenissen van de dag. Omdat ze dit niet automatisch weten.

(Jennes, A. (Red.) & Coördinatie -Stuurgroep Autisme, 2006)

Autisme		
De informatie wordt in fragmenten verwerkt. Dus niet als geheel.		
Theory of Mind het kind is niet in staat om in een ander te kijken. Geen empathie.	Centrale coherentie Het kind kan door het waarnemen van de losse stukjes, moeilijk het geheel en samenhang zien	Executieve functies Het kind vindt het lastig om taken te plannen, organiseren en uit te voeren.
De gevolgen van het kind zijn:		
Het kind denkt alleen vanuit zichzelf. Bij het contact ontbreekt de wederkerigheid. Het maken van vriendschappen is lastig.	De wereld is voor het kind en chaos. Het kind is zoek naar veiligheid. Dit doet hij door repeterende handelingen en is gebonden aan structuur en routines. De structuur die is gevonden is voor dit kind een houvast. Ze kunnen moeilijk omgaan met veranderingen	Het leren van nieuwe vaardigheden kost veel moeite en tijd. Het kind weet niet wat hij moet doen, hoe hij of zij of zij het moet doen, waar en wanneer het gebeurt. En hij of zij weet ook niet met wie het gebeurt.

(de Bruin 2009)

7. Oorzaken van autisme

Men zegt dat autisme erfelijk is. Autisme is aangeboren, dit vermoedde Leo Kanner in 1943. De ouders kregen de schuld en met name de moeder. Deze zou het kind te weinig liefde geven. Zij werden ook wel koelkastmoeders genoemd. De naam hadden ze te danken aan de manier van benaderen, namelijk kil en koud. Vanwege deze benadering zou het kind zich terug trekken en elk mogelijk contact vermijden.

Dit verhaal is echter een fabeltje. Ouders van autistische kinderen zijn net zo liefdevol als alle andere ouders. Opvoeding kan dus niet lijden tot autisme.

Er is nog steeds geen echte een iets gevonden wat de oorzaak van autisme kan verklaren. Ze denken dat er niet dat er één oorzaak is, maar ze denken dat er meerdere oorzaken zouden kunnen zijn. Ze denken dit omdat de diversiteit zo groot is in ASS, dat er niet een oorzaak kan zijn.

In de meeste gevallen is het een erfelijke factor. Dit is onderzocht bij tweeling en familie studies. Hierbij kwam naar voren dat als bij een tweeling. één van tweeling autisme had, dan had zes op de tien keer de andere het ook. Een eeneiige tweeling deelt namelijk 100% van het erfelijk materiaal. Bij een twee-eiige tweeling was het één op de tien. Een twee-eiige tweeling deelt 50% van het erfelijk materiaal.

Vaak zie wel kenmerken terug bij de tweelingen. Als de ene autisme heeft, dan heeft de tweelingbroer of zus het vaak moeilijk met taal, sociale interactie of cognitieve problemen. Ze hebben dan niet alle kenmerken van autisme, maar ze vertonen wel degelijk kenmerken.

Is er in een gezin een kind met autisme, dan is het geval dat een ander kind ook autisme heeft groter (3 á 5%). Dit is een hoog percentage in tegenstelling tot een gezin met een kind zonder autisme (0,6%).

In een familie waarin meerdere leden autisme hebben, is getoond dat ongeveer 10-20% een kind heeft die kenmerken van autisme vertoont.

Het is duidelijk dat erfelijkheid een grote invloed heeft op autisme, maar dat is zeker niet de enige oorzaak. Bijvoorbeeld kan het zijn dat bij de zwangerschap een infectie optreedt. Dit kan ook in de oorzaak meespelen.

8. Leerlingen met autisme in de klas:

Als je in het onderwijs werkt moet je rekening houden en aandacht besteden aan de specifieke leerinhouden die gekoppeld zijn aan de drie gebieden waar de stoornissen van autisme zich voordoen, namelijk de triade (sociale interactie, taal en communicatie, verbeelding).

Het is belangrijk dat de leerlingen succes ervaringen krijgen. Dus een positieve benadering is erg belangrijk. Belonen is effectiever dan bestraffen.

Een kind die autisme heeft krijgt vaak een persoon die helpt of begeleidt.

Dit kan zijn een mentor, buddy of een peter (meter).

Een mentor is een persoon die de leerling persoonlijke begeleiding biedt. Dit is vaak een volwassen persoon dit is ook een vertrouwenspersoon, bijvoorbeeld een leerkracht of een leerlingbegeleider of iemand die verbonden is aan de school.

Een peter is vaak oudere leerling met of zonder autisme. Deze peter helpt de leerling met autisme om de zaken binnen school goed te kennen, zodat zij zichzelf kunnen redden op school.

De laatste is een buddy, dit is iemand die even oud is als de leerling met autisme

Deze buddy ondersteunt zowel praktisch als sociaal de leerling met autisme op school.

Bij leersituaties moet rekening houden met de volgende domeinen:

1. Communicatie
2. Sociale vaardigheden
3. Het gedrag en de emotionele ontwikkeling
4. De vrijetijdsvaardigheden
5. Zelfredzaamheid en de huishoudelijke vaardigheden
6. Werkvaardigheden en werkgedrag
7. Schoolse vaardigheden

8.1 Communicatie

Iemand met autisme heeft vaak hulp nodig om goed te communiceren.

Je kunt gebruik maken van ComVoor (voorlopers in Communicatie). Dit is een instrument waarmee je in kaart brengt welke hulp de leerling nodig heeft.

Er zijn twee centrale vragen:

1. Welke middelen zijn er geschikt om de communicatie van een leerling te ondersteunen?
2. Op welk niveau kunnen de middelen worden ingezet?

Voordat je dit instrument mag gebruiken moet je een cursus volgen.

Hoewel het vaak lijkt dat de leerlingen ons goed begrijpen, maar soms verstaan ze ons niet of nemen ze de taal te letterlijk op. Probeer dus de volgende dingen te vermijden in de communicatie:

- Figuurlijktaalgebruik
- Beeldspraak en metaforen
- Dubbelzinnige taal
- Ironische opmerkingen.

Het beste kun je concrete taal gebruiken en alles visualiseren, door bijvoorbeeld iets op een briefje te schrijven.

Sociale vaardigheden

Leerlingen met autisme vinden het vaak moeilijk om zichzelf een houding te geven in groepssituaties of op een speelplaats. Ze vinden het moeilijk om vrienden te maken en stappen gemakkelijk naar de leerkracht. Ze hebben problemen om goed contact te leggen met leeftijdsgenoten.

Het gedrag en de emotionele ontwikkeling

Je ziet het gedrag van een leerling, maar je weet niet wat de oorzaak is van het gedrag. Om een kind goed te kunnen begeleiden heb je moet je begrijpen wat de oorzaak is. Je snapt het gedrag pas, als je weet wat aan de binnenkant van het kind afspeelt.

Om een kind te begeleiden moet je eigenlijk kijken hoe een kind de informatie die binnenkomt verwerkt. Autistisch denken. Als je vanuit het kind vertrekt, kom je misschien achter waarom een kind zich zo gedraagt en kun je daarop je begeleiding aanpassen.

De vrijetijdsvaardigheden

Het is voor iemand met autisme lastig om vrije tijd in te vullen. Ze hebben moeite met organiseren en het zien van samenhang. Om toch structuur te bieden is om van tevoren de vijf W vragen te beantwoorden (wie, wat, waar, wanneer, waarom, wat daarna, hoe lang). In deze situaties kan een buddy een goede hulp zijn.

Zelfredzaamheid en de huishoudelijke vaardigheden

Het belangrijk dat kinderen met autisme ook zichzelf kunnen redden. Om je zelf te redden moet over verschillende vaardigheden beschikken. Probeer deze vaardigheden in een gevisualiseerde stappenplan op het niveau van het kind aan te bieden. Het beste is om het stappen plan samen met de leerling te maken en te oefenen.

Werkvaardigheden en werkgedrag

Leerlingen vinden het lastig om samenhang tussen dingen te zien en dingen te organiseren. We kunnen terugkijken naar de theorieën: EC, CC, Socioschema. Wat helpt is om dingen goed te verdelen. Bijvoorbeeld een werkplek afbakenen met plakband of taken te splitsen. (Jennes, A. (Red.) & Coördinatie -Stuurgroep Autisme, 2006)

Bij anti-communicatie houd je rekening met de manier van waarnemen, denken en communicatie van het kind met autisme. Er zijn verschillende aandachtspunten(*de Bruin, 2009*) :

- In de communicatie ben je voorspelbaar en duidelijk.
- Je moet eerst het verhaal volgen van het kind, daarna kan het jou volgen.
- Geef een opdracht, dat heeft het kind liever dan een vraag.
- Wees in de communicatie vriendelijk, maar beslist.
- Als je iets wilt, dan benoem je die stellend, concreet en gedetailleerd aan de hand van de "de 5" (wie, wat, wanneer, waar, hoe).
- Laat geen twijfel horen in je manier van spreken.
- Probeer 'waarom' vragen te vermijden.
- Als het kind pest, dan test het kind. Hij of zij is op zoek naar duidelijkheid.
- Als je grapjes, pas deze dan aan of maak ze niet. Vermijd het gebruik van sarcasme.
- Ondersteun het kind om de draad in een verhaal vast te houden.
- Vermijd een discussie.
- Heb je eigen emoties onder controle.
- Leg uit aan de hand van regels, afspraken en feiten. Doe het niet vanuit je gevoel of inzicht.
- Lichaamstaal en taalgebruik moet eenzijdig zijn.
- Neem een vriendelijke houding aan en toon dit ook in je gezichtsuitdrukking en intonatie.
- Als je boos bent door onmacht, laat het dan zien in een taak (wat).
- Als er zaken zijn, deel het niet met je het kind.
- Bij opmerkingen die beledigend zijn of van negatieve aard. Vat het dan niet persoonlijk op.
- Gun het kind (be)denktijd om informatie te verwerken.
- Gebruik visualisaties.
- Kom beloftes en afspraken na, houd je aan de tijd die afgesproken is.

8.2 Schoolse vaardigheden

Leerlingen met autisme hebben moeite om hoofd- en bijzaken te onderscheiden, ze hebben moeite met het werktempo, omdat ze de informatie stap voor stap en op een andere manier verwerken dan wij. Bij de resultaten zijn er vaak enorme verschillen. Zo kan het zijn dat ze in bepaalde vakgebieden enorm goed presteren en zeer slechte prestaties behalen in andere vakken. Daarnaast heeft kunnen de prestaties ook afhangen van de leerkracht die de leerling lesgeeft. Het kan zijn dat de aanpak niet aansluit bij de leerling.

Als je een leerling met autisme goed wilt begeleiden moeten we de werkruimte, tijd werkactiviteiten verduidelijken en visualiseren. In hoeverre dit moet gebeuren hangt af van het ontwikkelingsniveau van het de leerling en in welke situatie de leerling zich begeeft. Bijvoorbeeld een gewone groep op het regulier onderwijs of in een groep met alleen leerlingen die autisme hebben.

8.3 Inrichting van het lokaal/schoolgebouw

In een ruimte is belangrijk dat je verduidelijking en voorspelbaarheid aanbrengt. Een kind moet zien wat er wordt hij of zij kan verwachten in een ruimte. Je kunt bijvoorbeeld in de ruimte werken, leren of je vrije tijd besteden. Daarnaast kun je ook zeggen dat er in een ruimte alleen individuele of gezamenlijke activiteiten plaatsvinden

Hoe creëer je een goede ruimte voor iemand met autisme:

- Individuele werkhoeken met een werkkast voor iedere leerling.
- Zithoek voor vrije tijd
- Tafel voor groepswork
- Wachtplaats en/of plaats voor overgangen

Mogelijke opties:

- Ruimte lokalen
- Afzonderlijke prikkelarme ruimte voor rust.
- Aparte toilet
- Aparte verzorgkamer
- Ruimtes waar huishoudelijke vaardigheden getraind kunnen worden
- Aandacht voor de indeling, aankleding van klas. (bepaalde kleuren, lichtprikkel etc.)
- Speelplaats gestructureerd en gevisualiseerd.

In het gewoon onderwijs:

- wie zit er naast de leerling met autisme en waar in de klas?
- Sorteerbakjes en mapjes

(Jennes, A. (Red.) & Coördinatie -Stuurgroep Autisme, 2006)

8.4 Verduidelijking van de tijd:

Het aanduiden van tijd is heel belangrijk voor leerlingen met autisme.

De tijd kun je op de volgende manieren onderscheiden:

Dagschema: Individueel en indien mogelijk klassikaal schema

Weekschema: Individueel en indien mogelijk klassikaal schema

Maandschema: Individueel en indien mogelijk klassikaal schema

De vorm en manier waarop de dingen worden weergegeven hangt af van het ontwikkelingsniveau van het kind. het schema kan uit alleen woorden bestaan, maar ook uit woorden met afbeeldingen of andersom.

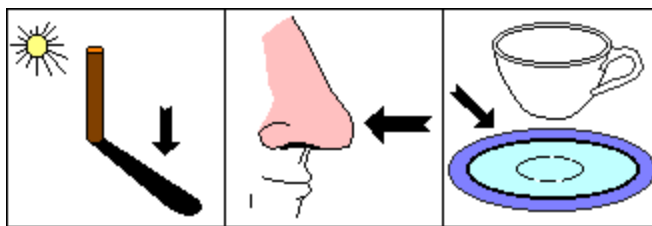
In de gewone lagere school kan een schema ook per uur worden opgesteld.

(Jennes, A. (Red.) & Coördinatie -Stuurgroep Autisme, 2006)

Wat kun je doen om tijd te verduidelijken?

Enkele voorbeelden:

- BETA. [Wwww.betvzw.be](http://www.betvzw.be)
Bijv. schaduw, neus, schoteltje (de pijl wijst duidelijk om welk ding het gaat)



- COMPIC



Daarnaast is het handig om concrete situaties vast te kunnen leggen.

Doormiddel van een camera. (Jennes, A. (Red.) & Coördinatie -Stuurgroep Autisme, 2006)

8.5 Verduidelijking bieden bij werkactiviteiten en bij organiseren.

Werkschema's, afspraken, stappenplannen enz. al deze dingen kun je visualiseren op het niveau van het kind door middel van voorwerpen, foto's pictogrammen, briefjes.

Als je iemand met autisme goed wilt begeleiden dan moet je de taak analytisch benaderen. Je analyseert de taak en kijkt bij welk deel van de taak de leerling begeleiding nodig heeft. Aan de hand van de analyse stel je een schema op en voer je de taak uit.

Hierbij is het ook belangrijk om aandacht bieden voor de transfer en de generalisatie. Kan je het aangeleerde ook toepassen in een andere context of situatie?
(Jennes, A. (Red.) & Coördinatie -Stuurgroep Autisme, 2006)

8.6 Straffen belonen

Als je iets bestraft probeer je het kind aan te leren dat het vertoonde gedrag niet gewenst is en dat het kind ermee moet stoppen. Straffen heeft echter geen zin, want het vermogen aan inzicht ontbreekt. Een kind kan niet de straf verbinden aan het gedrag. Mocht het kind dit wel kunnen, dan kan deze zich geen voorstelling maken van het gewenste gedrag dat hij of zij moet vertonen. Dit is te ingewikkeld voor iemand met autisme. Ouders die een kind met autisme hebben, komen hier al snel achter. Iemand die geen ervaring heeft, kan het wel vreemd vinden. Je hoort toch te straffen, vooral als het kind ongewenst of negatief gedrag vertoont?

Is belonen dan wel de juiste oplossing? Een kind die een beloning krijgt, zal dit koppelen aan een activiteit. Als het kind de activiteit weer doet, dan verwacht hij weer dezelfde beloning.

Een beloning zou juist moeten leiden tot herhalen van het gedrag, zonder dat hier elke keer een beloning tegenover hoort te staan. Als je helemaal niet beloont of ermee stop, dan kan het zijn dat het gewenste gedrag weer verdwijnt. Het beste kun je het gewenste gedrag vertellen aan het kind. En indien mogelijk ondersteun je het met visualiserende middelen. (de Bruin, 2009)

9. Autisme op school

Zorgplicht is de verantwoordelijkheid van het samenwerkingsverband. Zij moeten zorgen voor: Dat ieder schoolbestuur voor iedere aangemelde leerling een passend onderwijsarrangement heeft. Mocht de school dit niet hebben, dan moet het in overleg met andere scholen ervoor zorgen dat hij of zij dit wel krijgt.

Kort gezegd: er moet voor ieder kind een passende plek zijn op de school.

Algemene voorwaarden voor iemand met autisme op school.

Op het schoolniveau, moet er schoolbreed een draagvlak zijn om leerlingen met autisme ontwikkelingskansen te bieden. De gehele school moet zich dus ook de kennis eigen maken die betrekking hebbe op ASS. Dit zou kunnen betekenen dat de leerkrachten zich moeten laten bijscholen

Van de leerkrachten wordt gevraagd en verwacht dat zij de differentiatie in hun groep aankunnen. Daarnaast moet de leerkracht bereid zijn om zichzelf te verdiepen in de problematiek van het kind.

Een leerkracht moet dus de drang hebben om zichzelf steeds bij te scholen op het gebied van ASS. Daarnaast is het van belang dat de leerkracht een goede band opbouwt met de ouders en het kind, want ouders vinden het lastig om hun kind los te laten. Vooral ouders van (probleem) kinderen hebben er moeite mee, want zij weten hoe ze hun kind moeten helpen en kennen ten slotte het kind het beste. Daarom is het belangrijk dat je als leerkracht een goede band opbouwt, zodat de ouders zien bij wie ze hun kind in de klas zit.

Het kind met ASS moet zich veilig voelen op school om tot leren te komen.

Medeleerlingen kunnen de veiligheid nog wel eens beïnvloeden, want door de tekortkomingen op sociaal gebied, zijn de kinderen met ASS vaak het mikpunt van de klas.

Bij gymlessen worden ze vaak niet gekozen, omdat ze niet goed zijn in sportspellen of bewegingsspeel. Als leerkracht is het van belang om de medeleerlingen bewust te maken wat het kind heeft en welke problemen en voordelen het met zich mee brengt, deze op een juiste manier in te zetten.

9.1 De leerkracht

Een leerkracht moet enkele doelstellingen hebben als ze werken met zorgleerlingen:

1. Ze proberen zoveel mogelijk het normale niveau behalen waarop onderwijs gericht is
2. Ze moeten ervoor zorgen dat het kind en de ouders de beperkingen aanvaarden
3. De behoeftes van het kind vaststellen en op deze behoeftes tegemoet komen.

Daarnaast worden leerkrachten steeds een spiegel voor gehouden. Ze moeten steeds reflecteren op hun eigen handelen. Daarbij moeten ze kijken naar de hun reactie en de keuze voor de reactie.

Een leerkracht moet vriendelijk, meelevend zijn en moet de beperkingen van het kind kunnen aanvaarden. De leerkracht moet overkomen als een rustig en evenwichtig persoon. Ook moeten ze zich kalm en zelfverzekerd kunnen opstellen tegen een kind. Dit is vooral belangrijk in situaties waarin een leerling negatief of zeer agressief op de leerkracht zelf reageert, of bij de dingen die de leerkracht doet om de leerling vooruit te helpen.

Als leerkracht moet je je realiseren dat het voor ouders de confrontatie met dergelijk gedrag is, dan voor de leerkracht. Ouders zijn emotioneel gebonden aan het kind.

Naast deze eigenschappen is het van belang dat de leerkracht bekwaam is in zijn eigen vakgebied. Als je werkt met autistische kinderen heb je veel onderwijservaring bekwaamheid nodig hebben.

Je hebt bekwaamheden nodig om goed onderwijs te bieden, maar leerkrachten moeten de methoden en middelen die op school aanwezig zijn, kunnen aanpassen op het niveau waarop het kind zich bevindt.

Naast de basisopleiding die de leerkracht heeft, zou het een meerwaarde zijn als een leerkracht een speciale bekwaamheid heeft. Dit kan zijn een muzikspecialist, een aantekening voor lichamelijke vorming of een leerkracht die de leerlingen kan leren koken.

Kinderen blijken uit verschillende ervaringen positief te reageren op muziek.

Het belangrijkste is dat een leerkracht plezier uitstraalt in alles wat hij of zij doet in het onderwijs.

Als je de 'wil' hebt om met deze kinderen te werken en iets wilt bereiken dan kan dat.

Hierbij is het wel van belang, dat je de speciale bekwaamheden op de juiste manier en tijd inzet.

Als laatste is het natuurlijk nooit verkeerd om de literatuur door te lezen over de desbetreffende stoornis. Mooi zou zijn als de leerkracht een cursus op opleiding volgt waarin hij of zij zich specialiseert in de stoornis. Het wordt aangeraden om dit te doen als je al een paar jaar werk ervaring hebt.

9.3 Onderwijsondersteuning

In het volgende onderdeel, behandel worden de volgende gebieden behandeld waarin kinderen met ASS problemen ondervinden: taal, imitatie, geheugen, organiseren

Imitatie moet een intentie hebben bij jonge kinderen. Dit is bij kinderen met ASS niet het geval. Als een kind imiteert heeft dit vaak geen betekenis en is het niet functioneel. Het imiteren moet een doel hebben voor een kind. Rogers en Dawson (2010) hebben een programma (ESDM) waarin ze veel nadruk leggen op imiteren.

Ze maken onderscheid in de volgende vier gebieden

Imitatie van handelingen met voorwerpen.

Het voordeel is hierbij, dat het resultaat meteen hoorbaar of zichtbaar is.

Er kan door het kind ook meteen een verband worden gelegd tussen het geluid het bewegen van een voorwerp. Je moet de handelingen wel blijven herhalen, omdat het tijd kost voordat de handeling eigen is gemaakt.

Imitatie van lichaamsbeweging zonder voorwerpen.

Het imiteren van lichaamsbeweging begint vaak met meeklappen op een melodie of lied, later gevolgen fijnere gebaren zoals: zwaaien, wijzen en knikken met het hoofd.

Aanwijzen is heel belangrijk om aan te leren, omdat dit in het dagelijks schoolleven vaak gebeurt. Hier heeft aanwijzen een andere betekenis. Je wijst iets aan om iets met een ander te delen. (bijvoorbeeld: de leerkracht wijst naar een opdracht die op het bord staat). Een kind ziet wat de leerkracht aanwijst, maar kan niet bedenken dat hij of zij de opdracht moet maken die de leerkracht aanwijst. Je moet als leerkracht dus altijd nagaan of het kind heeft begrepen wat je bedoelde. Je moet de opdracht afbakenen, de leerling moet weten wat er van hem of haar verwacht wordt en waar het aan toe is.

Imitatie van gezicht en mond.

Deze imitatie is moeilijk aan te leren, bij logopedie wordt hier door een logopedist(e) aandacht aan besteed. Je kunt dit bevorderen door sensomotorische spelletjes

De meeste kinderen die wel gewoon naar school gaan kunnen wel spreken.

Imitatie van woorden en geluiden

Tijdens de logopedie wordt hier aandacht aan besteed.

9.4 Taal bij opdrachten

Leerlingen

In het onderwijs kun je niet zonder taal, want geven onderwijs aan de hand van taal. Voor elk vak is taalbegrip heel belangrijk, zelfs bij rekenen (redactiesommen). Hoewel in de vorm Asperger geen probleem lijkt te zijn in taal, omdat het kind in volzinnen praat, is het begrip van de taal niet aanwezig. Als leerkracht moet hier bewust van zijn. Let daarom op de volgende dingen:

Gebruik korte zinnen en weest concreet. Probeer beeldspraak, sarcasme te vermijden. Geef het kind de ruimte om de verbale informatie te verwerken en controleer altijd of de boodschap is overgekomen. Geef de opdracht die net tegen de hele groep is gezegd nog een keer. Deze keer is de opdracht gericht aan het kind. Gebruik als het mogelijk is visualiserende middelen.

Als je een nieuw woord wil aanleren, spreek het dan niet alleen uit. Ga verder dan het letterlijke woord. Het is gebleken dat de combinatie zien en ervaren het meeste effect heeft.

Het geheugen van iemand met autisme is gedeeltelijk goed. Feiten onthouden is voor iemand met ASS geen probleem, maar om het functioneel te gebruiken is zeer lastig. Bij een verhaal onthouden ze de feiten, maar het geheel gaat aan het voorbij (CC). Dit kan ook problemen opleveren bij het maken van werkstukken. Probeer als leerkracht hier rekening mee te houden. Dit kan door:

- De taak opdracht in stukjes te verdelen;
- De opdracht van een begin en een eind voorzien;
- Geef het kind een format bij een werkstuk of opdracht;
- Check of het kind de opdracht heeft begrepen;
- Geef een schema of stappenplan;
- Ondersteun het kind bij het tijdsbesef (klok, wekker).

De TEACCH (Treatment and Education of Autistic and related Communication Handicapped Children) methode van Eric Schopler is speciaal ontwikkeld voor kinderen met ASS.

In deze methode staan wordt er nadruk gelegd op: duidelijkheid, structuur en voorspelbaarheid. Structuur wordt hier niet gezien als doel, maar eerder als middel die de zelfstandigheid vergroot en de wereld duidelijker moet maken.

Er wordt veel met pictogrammen gewerkt, deze pictogrammen worden op een bord weergegeven.

Als deze pictogrammen in de goede volgorde staan, dan kan het kind aan de hand daarvan zelfstandig aan het werk.

Dit biedt structuur, dit moet je gaande weg wel langzaam afbouwen, anders is de kans groot dat het kind niet meer zonder de structuur kan. Het kind is dan over gestructureerd en kan dan bij een kleine verandering heftig reageren.

9.5 Visualisatie bij ASS.

Dit is al kort behandeld in de theorie, maar hier wordt het nog een keer uitgebreid beschreven. Bij autisme is de term visualiseren een veelvoorkomend begrip. Echter blijkt al gauw dat de visualiserende middelen (pictogrammen) niet altijd juist worden ingezet. Vaak zijn gelden de pictogrammen voor alle leerlingen. Visualisering moet worden aangepast naar het niveau van de betekenisverlening van het kind.

Vaak denken mensen als je twee pictogrammen kunt matchen, dat je dan begrijpt wat er op het pictogram staat en wat ermee bedoeld wordt. Een kind kan matchen in vormen, kleuren en grootte zonder dat het zichzelf bewust is wat er wordt bedoeld met de pictogrammen.

Bij betekenisverlening gaat het om drie niveaus:

Presentatie Representatie en het meta-presentatieniveau.

De fase die aan deze drie vooraf gaat is het sensatieniveau. In deze fase worden sensaties ervaren zonder dat hier betekenis aan verleend wordt. Bij presentatie niveau moet de betekenis op het moment zichtbaar zijn. Een volle beker heeft een betekenis in tegenstelling tot een lege. Bij representatie hebben we het over dat iets naar iets verwijst. Op dit niveau verwijst een lege beker naar drinken. We willen hier naar toe,

Als we iets visualiseren, moeten we er rekening mee houden dat deze kinderen de wereld in fragmenten waarneemt. Doordat ze op deze manier waarnemen, zien ze het geheel niet. Dit geldt dus ook voor taal, de woorden die gesproken worden, zijn van korte duur en verdwijnen voordat je het weet. Het is dus lastig om het gehoorde te verwerken naar betekenis. Wat je kunt zien, dat kun je steeds opnieuw bekijken en kan beter worden opgenomen. Daarom is de visualiserende ondersteuning belangrijk.

Drukke wereld om ons heen.

Een kind krijgt voortdurend prikkels vanuit buitenaf. Het is voor een kind met ASS erg lastig om de belangrijke prikkels te onderscheppen. Daarnaast krijgen ze tegenwoordig steeds meer te maken met verschillende mensen op school, denk maar aan invallers, hulpmoeders stagiaires etc. hierdoor ontstaan er steeds nieuwe situaties. Deze onvoorspelbare situatie is voor iemand met ASS een belemmering in zijn ontwikkeling. Want het kind heeft juist behoefte aan veiligheid en geborgenheid en de drie R's (Rust, Reinheid, Regelmaat).

Bij rust gaat het erom, dat de leerling rustig de gelegenheid krijgt om de juiste prikkel te verwerken die zij nodig hebben voor een bepaalde taak of situatie. Als het kind geen andere (overbodige) prikkels hoeft te verwerken, dan is dit veel makkelijker.

Reinheid kunnen je ook benoemen als rituelen, de kinderen hebben met ASS hier behoefte aan. Alle kinderen hebben eigenlijk behoefte aan vaste gebruiken en manieren. Bijvoorbeeld: een verhaal voorlezen aan het eind van de dag. Dit geeft aan dat het einde nadert.

Kinderen zien deze gebeurtenis als een soort kapstok waarbij zij het einde van de dag mee associëren. Of te wel deze kapstok is een stukje voorspelbaarheid en een stukje structuur. Het kind weet wat er komen gaat.

Regelmaat is belangrijk, het maakt de wereld overzichtelijk. Denk maar eens aan de dagindeling. Om 8.30 naar school, om 18.30 avond eten enz.

Elke dag heeft een vaste indeling. Dit maakt de dag overzichtelijk en voorspelbaar. Een kind met ASS heeft dit nodig. Omdat iemand met ASS moeite heeft met tijdsbesef is het handig om van te voren dingen aan te kondigen.

Visualiseren is dus een goed hulpmiddel:

- Visualisering vergroot de zelfstandigheid, omdat het steeds zichtbaar is, hoeft de leerling niet steeds te vragen. De visualisatie geeft al aan wat er gaat of moet gebeuren.
- Een goed pictogram zijn eenduidig en daardoor niet afhankelijk van de persoon die deze gebruikt of aanbiedt.
- Op de visualisatie kan tekst staan, maar biedt deze alleen aan, als het geen probleem oplevert bij het lezen.
- Het uitgangspunt is de leerling, de leerkracht past de visualisatie aan op het kind

Probeer de visualisering goed te gebruiken, zij moeten bij het niveau van het kind passen. Biedt de visualisatie eerst van boven naar beneden aan, naarmate het beter gaat bied je in de leesrichting aan. (van links naar rechts).

Visualisatie moet niet de spraak vervangen, het moet de spraak juist ondersteunen. Met de visualisatie probeer je het vlugge gesprokene langer vast te houden. De leerling kan steeds de visualisatie zien en kan er dan betekenis aan verlenen.

Dingen visualiseren is vooral handig bij het aankondigen van opdrachten, de volgorde aan te geven. Ze dienen als het ware als een verbinding tussen de fragmenten die de kinderen met ASS waarnemen.

Een autigoep is een speciale trainingsgroep voor kinderen van 8 tot en met 12 jaar met een autisme spectrum stoornis(zonder verstandelijke beperking).

Hier wordt veel gebruik gemaakt van visualisering: pictogrammen, roosters, schema's

In de communicatie onderling staat begrip en het gedrag voorop. De lokalen zijn zo prikkelarm mogelijk. Het lokaal heeft individuele werkplaatsen, hoeken en een gezamenlijke groepstafel. (van Berckelaer-Onnes, et al.,2012)

9.6 Het contact tussen de school en ouder/verzorger.

In alle soorten onderwijs wordt men positiever over de inbreng van ouders in het onderwijs. Het is belangrijk dat je als leerkracht weet wat er thuis gebeurt bij de leerling. Sommige therapeuten denken dat kinderen het best kunnen worden geholpen, als de ouders niet worden betrokken bij het proces. Anderen vinden juist dat ouders als bondgenoten moeten worden gezien. Voor een gunstig resultaat is het handiger om samen te werken. Met deskundigheid van scholen en andere officiële instanties en de eigen ervaringen van de ouders van het kind, kun je een beter beeld krijgen van het kind. Wees wel bewust dat ouders onder spanning staan. Want alles is niet haalbaar met een kind met autisme. Bereid de ouders hier ook op voor.

Om een goed contact te hebben is onderling begrip en vertrouwen een belangrijke factor. Dit geldt voor beide partijen (school en ouders). Uitwisseling van gegevens is noodzakelijk. De ouders moeten weten wat er op school gebeurt en de leerkrachten moeten weten wat er thuis gebeurt. Communicatie en discussie zijn dus van groot belang. De ouders moeten worden ingelicht over de verschillende onderzoeken die er worden gedaan. Zij hebben het recht om te weten, waarom deze worden gedaan. Ook de eisen die worden gesteld en de resultaten die worden behaald, moeten goed worden gecommuniceerd.

Een goede samenwerking tussen school en ouders is niet alleen goed voor de ondersteuning, maar ook goed voor het kind. Omdat beide partijen bij elkaar komen, dan kan het kind het leven zien als een geheel. Het wordt dan niet meer gezien als twee verschillende delen.

Het autistische kind handreiking voor opvang en begeleiding (Funreaux, 1981)

Enquête

Aan de lezer,

Tegenwoordig wordt er veel over passend onderwijs gesproken.

De leerkracht moet ieder kind goed onderwijs kunnen bieden. Leerlingen staan in het onderwijs centraal, maar hoe vergaat het de leerkrachten zelf? Krijgen de leerkrachten wel de juiste ondersteuning vanuit de school en hebben zij de juiste kennis en vaardigheden om ieder kind daadwerkelijk passend onderwijs te bieden?

Ik ben student en zit momenteel in het laatste jaar van de opleiding Leraar Basisonderwijs aan de Stenden Hogeschool te Leeuwarden. Momenteel volg ik de Minor Sen. Mijn scriptie gaat over autisme. Doormiddel van deze enquête wil ik graag in kaart brengen welke kennis en vaardigheden je volgens leerkrachten nodig hebt, om een kind met autisme goed onderwijs te bieden. Zou u deze enquête voor mij willen invullen? *(Het duurt ongeveer 10 minuten).*

Alvast bedankt voor uw tijd en uw hulp.

Weinyk Drost, student aan de Stenden Hogeschool Leeuwarden.

Algemene gegevens			
Geslacht:	☐ man ☐ vrouw	Type onderwijs	☐ Regulier basisonderwijs ☐ Speciaal basisonderwijs
Leeftijd:	☐ 20-30 ☐ 50-60 ☐ 30-40 ☐ 40-50	Soort groep	☐ onderbouw ☐ middenbouw ☐ bovenbouw
Bent u bekend met de term Autisme Spectrum Stoornissen (ASS)? ☐ Ja ☐ Een beetje ☐ Nee			
Hebt u wel eens een kind met een autisme in de klas gehad? ☐ Ja, welke type(s) autisme _____ ☐ Nee			
Vindt u dat kinderen met een stoornis uit het spectrum van autisme gewoon op het regulier onderwijs kan blijven. ☐ Ja, dat vind ik prima. ☐ Ja, er moet dan wel meer ondersteuning komen voor de leerkrachten. ☐ Nee, zij moeten naar het speciaal (basis)onderwijs.			
Zijn dit volgens u kenmerken van autisme?			
Is druk in zijn doen en laten.		☐ Ja	☐ Nee
Snapt vaak grapjes niet.		☐ Ja	☐ Nee
Heeft vaak woede uitvallen.		☐ Ja	☐ Nee
Kan zich goed inleven in een ander.		☐ Ja	☐ Nee
Heeft fantasiespel tijdens het spelen.		☐ Ja	☐ Nee
Is gericht op zichzelf.		☐ Ja	☐ Nee
Heeft behoefte aan voorspelbaarheid.		☐ Ja	☐ Nee
Heeft een sterke taalontwikkeling.		☐ Ja	☐ Nee
Kan een activiteit vooraf goed plannen.		☐ Ja	☐ Nee
Is communicatief sterk.		☐ Ja	☐ Nee
Heeft sterke interesse in bepaalde onderwerpen.		☐ Ja	☐ Nee

Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme?

Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft.

Heeft een leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden?

Welke ondersteuning en/of begeleiding krijgt u van uw school en welke denkt u (niet) nodig te hebben als u een kind met autisme in de klas hebt?

Goede en genoeg informatie over autisme van de school.

- ☐ Aanwezig
- ☐ Nodig
- ☐ Niet nodig

Meer tijd om een kind met autisme goed te kunnen begeleiden.

- ☐ Aanwezig
- ☐ Nodig
- ☐ Niet nodig

Extra geld om eventuele ondersteunende materialen aan te schaffen.

- ☐ Aanwezig
- ☐ Nodig
- ☐ Niet nodig

Meer handen nodig in de klas die mij kunnen assisteren.

- ☐ Aanwezig
- ☐ Nodig
- ☐ Niet nodig

Aparte werkplekken in de klas.

- ☐ Aanwezig
- ☐ Nodig
- ☐ Niet nodig

Kleine groepen.

- ☐ Aanwezig
- ☐ Nodig
- ☐ Niet nodig

Geef uw score

1= oneens

2= weet ik niet

3= oneens

Als u een leerling met autisme in de klas hebt, dan doe ik het volgende	score		
	1	2	3
Mij verdiepen in ASS.	☐	☐	☐
Als een leerling het niet snapt, het nogmaals verduidelijken.	☐	☐	☐
De dingen visualiseren en de wereld concreet maken.	☐	☐	☐
Bij een incident of conflict, de situatie met de leerling bespreken.	☐	☐	☐
Bij een opdracht de leerling extra tijd geven.	☐	☐	☐
	1	2	3
Voorspelbaar zijn in het leerkrachtgedrag .	☐	☐	☐
Duidelijk aangeven wat, waar, wanneer, met wie en wat daarna. (dagprogramma)	☐	☐	☐
Afwijkende activiteiten benoemen. (Sinterklaas, verjaardagen etc.)	☐	☐	☐
Korte en duidelijke taal gebruiken.	☐	☐	☐
Rustig, geduldig en neutraal zijn.	☐	☐	☐
Het kind veel laten evalueren op zijn eigen gedrag.	☐	☐	☐
De lesmaterialen een vaste plek geven.	☐	☐	☐
Veel non-verbale communicatie gebruiken. (plaatjes)	☐	☐	☐
	1	2	3
Ondersteuning bieden bij het samenwerken en tijdens spel.	☐	☐	☐
Voor deze leerling in sommige gevallen een uitzondering maken.	☐	☐	☐
Uitgaan van onmacht niet van onwil bij de leerling.	☐	☐	☐
Huiswerk meegeven om zo alle stof extra te behandelen.	☐	☐	☐
Werken met straffen en belonen.	☐	☐	☐
	1	2	3
Helpen met plannen en organiseren en helpen met het invullen van de tijd die leerlingen over hebben naast het reguliere werk.	☐	☐	☐
Dagtaken geven, zodat ze kunnen werken in hun eigen tempo.	☐	☐	☐
Vertellen en laten zien wat het gewenste gedrag is.	☐	☐	☐
Benadrukken wat de leerling goed kan.	☐	☐	☐
De leerling de ruimte geven om zichzelf te zijn.	☐	☐	☐
De leerling helpen om hulp te vragen.	☐	☐	☐
De reacties van de leerling niet persoonlijk opvatten.	☐	☐	☐
De ouders als ervaringsdeskundigen zien en daar gebruik van maken.	☐	☐	☐

Als u een leerling in de klas krijgt met de diagnose autisme dan..*Kruis aan wat voor u van toepassing is.*

- ☐ Door mijn lange werk ervaring weet ik wat ik moet doen.
- ☐ Ik weet wat ik moet doen, als ik weet om welk type autisme het gaat.
- ☐ Ik lees eerst het dossier van de leerling door, zodat ik weet wat ik moet doen.
- ☐ Ik kijk eerst hoe het kind is in de groep, na een paar weken kijk ik naar het dossier en de theorie.
- ☐ Ik ga eerst theorie doorlezen over het type autisme dat het kind heeft.

Het kan zijn dat u zichzelf nog niet helemaal bekwaam voelt zo als u graag zou willen.

Als dat zo is, om welke gebieden gaat dit dan?

U mag meerdere antwoorden aankruisen.

- ☐ Aanpak op het pedagogisch gebied.
- ☐ Aanpak op het didactisch gebied.
- ☐ Aanpak op het sociaal-emotioneel gebied.
- ☐ Aanpak van gedragsproblemen.
- ☐ Het herkennen van signalen die bij autisme horen.
- ☐ De theoretische kennis.

Dit wil ik nog graag kwijt met betrekking op autisme:

Nogmaals bedankt voor uw hulp en tijd!

Literatuurlijst

Korfke, I., Willemsen, L., Scolte, E. (2010). *Diagnostiek en behandeling in het speciaal onderwijs*. 1^e druk

Amsterdam: SPW uitgeverij

Jennes, A. (Red.) & Coördinatie -Stuurgroep Autisme. (2006). *Autisme-wijzer en autisme-kijk-wijzer. Begeleiding van leerlingen met autisme*.

Antwerpen-Apeldoorn: Garant

Abert, J. Contugno. (2009). *Group Interventions for children with autism spectrum disorder*.

London: Jessica Kingsley publishers.

Lieshout, T., (2009) *Pedagogische adviezen voor speciale kinderen*.

Houten: Bohn Stafleu van Logchum

De Jong, W., (2010). *Gedrag is meer dan je ziet*.

Huizen: Pica

Groden, J., Kantor, A., Cooper, R., and Lewis P. (2011) *Autism Spectrum, Young and Old can...* London and Philadelphia: Jessica Kingsley Publisher

Delfos, M., Gottmer, M., *Leven met Autisme*.

Houten: Bohn Stafleu van Logchum

Delfos, M.F. (2001). *Een vreemde wereld*.

Amsterdam: SWP uitgeverij.

Van Eijkeren, M. (2005). *Werken in het basisonderwijs*.

1^e druk Baarn: HBUitgevers

Van de Berckelaer-Onnes, I., Luteijn, E., Nieuwenstein, H., Van Zoest, K., De Ruijter, A., Ten Raa, L. (2012). *Autisme op school een passend aanbod binnen passend onderwijs*

Amsterdam: uitgeverij Boom

Vermeulen, P., Degrieck, S. (2006). *Mijn kind heeft autisme*

7^e druk

Tielt: Uitgeverij Lannoo,

De Bruin, C., (2009). *Geef mij de vijf*

Doetinchem: Graviant educatieve uitgaven.

Baarda, D.B, de Goede, M.P.M, (2001). *Basisboek Methoden en technieken*

Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff

Deel 2: Uitkomsten onderzoek

In dit tweede deel van de scriptie zal ik mijn verantwoording van het onderzoek beschrijven. Het is een uitleg over hoe het onderzoek eruit zal gaan zien. De keuzes en overwegingen worden ook beschreven. Na de verantwoording komt de uitwerking van de enquêtes die ik heb uitgezet. De uitwerking zal schematisch worden weer gegeven in de vorm van percentages staafdiagrammen.

10. Verantwoording van het onderzoek

Probleemstelling

Leerkrachten in Nederland krijgen te maken met verschillende soorten kinderen in de klas. Hieronder vallen ook kinderen met leerproblemen en leerlingen met gedragsproblemen. In Nederland hebben we naast het regulier onderwijs ook het speciaal basisonderwijs en het speciaal onderwijs. Omdat er tegenwoordig veel wordt gesproken over passend onderwijs, zou het in de toekomst zo zijn, dat leerkrachten een klas krijgt met daarin allemaal leerlingen heeft met gedragsproblemen. De vraag is: Is de huidige leerkracht in het Nederlands basisonderwijs daar klaar voor? Heeft hij de kennis en de vaardigheden om deze kinderen de juiste begeleiding te bieden?

Dit vroeg ik mijzelf af en heb besloten om mijn onderzoek te richten hierop. Vanwege de vele gedragsstoornissen heb ik mij gericht op autisme. Ik wil graag weten in hoeverre een leerkracht in het Nederlands basisonderwijs zichzelf bekwaam acht en welke behoefte hij of zij heeft om een leerling in de klas goed onderwijs te bieden.

Onderzoeksvraag

In hoeverre acht een Nederlands basisschool leerkracht zichzelf bekwaam om een leerling met autisme te begeleiden en welke ondersteuning denkt hij of zij hierbij nodig te hebben?

De onderzoeksvraag is tevens mijn hoofdvraag. Om hierop een goed antwoord te krijgen heb ik hieronder deelvragen opgesteld die ik wil beantwoorden door middel van een theoretisch onderzoek en een praktijkonderzoek.

Vanuit literatuur:

- Wat is autisme?
- Welke soorten zijn er?
- Wat zijn de oorzaken
- Welke hulpmiddelen biedt de overheid aan voor ondersteuning?

Vanuit het onderzoek:

- In hoeverre heeft de leerkracht ervaring met autisme en herkent hij deze stoornis?
- Hoe gaat hij om/hoe zou hij omgaan met deze stoornis in de klas?
- Welke behoeftes heeft een leerkracht, bij het begeleiden van een kind met autisme?

Doelstelling

Ik wil met dit onderzoek bereiken dat ik het beeld van leerkrachten over autisme en de behoeftes die zij denken nodig te hebben in kaart te brengen. Dit wil ik bereiken door middel van het afnemen van enquêtes.

Ethische verantwoording

Ik let op de volgende punten: de respondent werkt mee op vrijwillige basis, de gegevens worden anoniem verwerkt en de gegevens worden niet verstrekt aan anderen waarvoor ik geen toestemming heb van diegene van wie ik de informatie heb gekregen. (Baarda en de Goede, 2006)

Ik heb tijdens het benaderen van mijn onderzoekseenheden eerst benadert via de mail. Hierin werd kort toegelicht waar de enquête over ging. De benaderde kon mocht hij dit willen, het bericht verwijderen. Hierbij heb ik hem of haar niets opgedrongen. De eenheid doet dus op vrijwillige basis mee. De enquête kan anoniem worden ingevuld. Op de enquête hoeft men geen naam of woonplaats in te vullen. Op deze manier blijft de respondent anoniem. Deze zullen dus niet worden verspreid.

Keuze soort kwantitatief onderzoek

Ik doe geen interventie of experiment en puur informatie wil inwinnen over de het beeld dat leerkrachten hebben over autisme, Daarom doe ik een beschrijvend onderzoek. Hierbij wil ik in kaart brengen of leerkrachten zich capabel vinden en over de juiste kwaliteiten beschikken om een leerling met autisme de juiste begeleiding kunnen bieden.

Baarda en de Goede (2006) beschrijft een beschrijvend onderzoek als volgt:

“Bij beschrijven onderzoek zijn hypotheses en een theorie niet aan de orde.

Het gaat om de nauwkeurige beschrijving van kenmerken van onderzoekseenheden aan de hand van een vooraf gegeven systematiek, zonder nadere aanduiding van relaties of verklaringen.”

Door middel van een enquête wil ik deze informatie inwinnen.

Eenheidsbegrip en eigenschapsbegrip

De eenheidsbegrippen in het onderzoek zijn de leerkrachten van het Nederlands basisonderwijs.

De eigenschapsbegrippen zijn de eigen kennis en vaardigheden van de leerkrachten. Het tweede eigenschapsbegrip is de behoefte die zij hebben.

Storende factoren

Ik denk dat ik niet te maken zal krijgen met storende factoren, omdat hier geen sprake is van een experiment. Bij een experiment kan een factor nog wel eens de uitkomst beïnvloeden. Bij een beschrijvend onderzoek is de kans kleiner

Causaliteit

Ik ben in dit onderzoek niet opzoek naar verbanden.

Populatie

Mijn populatie 144.000 leerkrachten in het Nederlands basisonderwijs. Dus (N=144.000)
Het is echter niet mogelijk om al deze leerkrachten te enquêteren, daarom zal ik een steekproef doen. De steekproef zal aselect zijn. Hierdoor hebben alle leerkrachten evenveel kans om de enquête in te vullen. (n=30)

Onderzoek ontwerp

De populatie waar ik mijn onderzoek opricht zijn alle leerkrachten in Nederland die werkzaam zijn in het basisonderwijs. Omdat het hier gaat om een grote populatie zal ik een Survey onderzoek doen. Onder survey verstaat Baarde en de Goede (2006) dat een groot aantal onderzoekseenheden op een systematische manier wordt ondervraagd of geobserveerd, om gegevens te verzamelen. Vaak wordt voor dit onderzoek een steekproef gedaan uit een beschreven populatie. De meting vindt plaats op een bepaald moment of in een bepaalde periode. In dit geval kies ik voor een aselecte steekproef. Bij een aselecte spreekproef worden alle onderzoekseenheden (in dit geval de leerkrachten van het basisonderwijs in Nederland) willekeurig getrokken. Alle eenheden in de beschreven populatie hebben een gelijke kans. Met een aselecte steekproef kun je analyseren in hoeverre de resultaten die je hebt gekregen vanuit het onderzoek ook gelden voor de gehele onderzoekspopulatie waaruit de steekproef getrokken is. (Baarda en de Goede, 2010)

Bij een selecte steekproef kies je zelf de onderzoekseenheden. Dus je kiest hierbij in feite welke eenheden wel of niet mogen meedoen bij de steekproef.

Ik kies dus een Aselecte steekproef, zodat ik een goed beeld krijg van de hele basisschool.

Dataverzamelmethode

Ik zal de benodigde gegevens verzamelen door middel van een schriftelijk interview (enquête). Ik begin eerst om ongestructureerd informatie te vergaren over autisme. Als ik genoeg informatie gevonden heb en verwerkt, dan ga ik gestructureerd aan de slag, omdat weet welke informatie ik wil krijgen van de onderzoekseenheden.

In de enquête zullen indirecte en directe vormen van informatie verzameling staan. Omdat sommige dingen vast staan en sommige dingen niet. Die zullen afhangen van persoonlijke ervaringen. In deze enquête staan vragen met betrekking op:

- Eigen kennis van de leerkracht
- Eigen handelen van de leerkracht
- De behoeftes van de leerkracht.

Na aanleiding van de resultaten wil ik proberen antwoord te krijgen op mijn onderzoeksvragen.

Meetniveau

In het onderzoeksinstrument zal nominaal en ordinaal meten.
Hierbij kijken we naar de categorische gegevens.

De ordinale meting is van pas het onderdeel 'het eigen handelen' De respondenten hebben de keuzes tussen 'helemaal mee eens' tot 'helemaal oneens'. Dit is in een schaal aangegeven van 1 t/m 5.

Testen van het onderzoeksinstrument

Het is handig om van te voren de enquête te laten testen.

Dit heb ik laten doen door enkele medestudenten. Hierbij kwam ik erachter dat sommige vragen niet allemaal even duidelijk waren. Deze heb ik vervolgens aangepast voordat ik ze heb verstuurd naar de verschillende scholen.

11 Verwerking uitslag enquêtes

In dit hoofdstuk zal ik de resultaten van de enquête laten zien.

De uitslag wordt zowel in een schema weergegeven met daar de bijbehorende aantallen en percentages, daarnaast wordt de uitslag weergegeven in een grafiek.

De vragen die ik doormiddel van het praktijk onderzoek wilde beantwoorden zijn:

1. In hoeverre heeft de leerkracht ervaring met autisme en herkent hij deze stoornis?
2. Hoe gaat hij om/hoe zou hij omgaan met deze stoornis in de klas?
3. Welke behoeftes heeft een leerkracht, bij het begeleiden van een kind met autisme?

Geslacht	aantal	procent	Bouw	aantal	procent	Leeftijd	aantal	procent
Man	7	23,3%	Onderbouw	9	30%	20-30	6	20%
vrouw	23	76,7%	Middenbouw	11	36,7%	30-40	7	23,3%
Type onderwijs	aantal	Procent	bovenbouw	10	33,3%	40-50	3	10%
Regulier basisonderwijs	29	96,7%				50-60	14	46,7%
Speciaal basisonderwijs	1	3,3%						

Bent u bekend met de term Autisme Spectrum Stoornissen (ASS)?	aantal	Procent
Ja	24	80%
Nee		
Een beetje	6	20%
Hebt u wel eens een kind met een autisme in de klas gehad?		
Ja	24	80%
Nee	6	20%
Vindt u dat kinderen met een stoornis uit het spectrum van autisme gewoon op het regulier onderwijs kan blijven.		
Ja, dat vind ik prima.	10	33,3%
Ja , er moet dan wel meer ondersteuning komen voor de leerkrachten.	18	60%
Nee, zij moeten naar het speciaal (basis)onderwijs.	2	6,7%
Welke type autisme in de klas?	aantal	procent
Klassiek Autisme		
PDD-NOS	17	56,7%
Asperger	11	36,7%
Soort weet ik niet	4	13,3%

11.1 Algemene gegevens van de respondenten.

De respondenten hebben de term allemaal weleens gehoord.

Een groot percentage (80%) zegt dat het bekend is met de term ASS. Het overige percentage (20%) heeft wel eens gehoord van de term ASS.

Hoewel ik een spreiding heb gedaan over de verschillende onderwijstypes heb ik bijna alleen respons gekregen uit het reguliere basisonderwijs.

Daarnaast zijn de meeste respondenten van het vrouwelijk geslacht (76,7%). Het grootste gedeelte van de respondenten die de enquête heeft ingevuld is tussen de vijftig en zestig jaar.

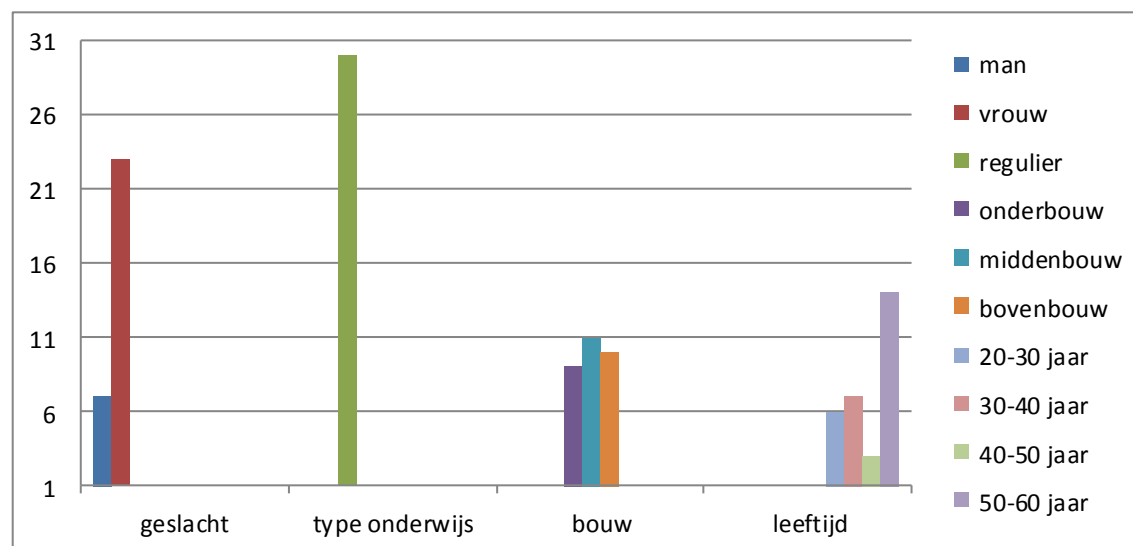
Daarnaast heeft zo'n (80%) van de respondenten wel eens een leerling in de klas gehad met autisme. Zoals eerder genoemd hebben de meeste respondenten directe ervaring met ASS Ik kan uit de gegevens opmaken dat zij het grootste gedeelte het prima vindt dat leerlingen met ASS op het regulier onderwijs blijven. Voor (60%) staat er wel tegenover dat er meer ondersteuning moet komen. Slechts (2%) van de ondervraagden vindt dat deze leerlingen naar het speciaal basisonderwijs moeten. Dus je zou kunnen hier uit kunnen opmaken, dat leerkrachten een leerling best in het regulier basisonderwijs kan functioneren.

Van de percentages is de verdeling speciaal en regulier basisonderwijs als volgt.

Speciaal basisonderwijs (96,7%)

Regulier basisonderwijs (3,3%)

Van de **30** respondenten heeft zoals eerder genoemd (*0%) weleens een leerling in de klas gehad met een stoornis ASS. Hierbij is PDDNOS overtuigend met 56,7%) de meest voorkomende vorm in het regulier basisonderwijs



11.2 Eigen kennis en vaardigheden

Zijn dit kenmerken van iemand die autisme heeft.

Kenmerken van autisme	Ja		Nee	
	aantal	Procent	aantal	procent
Is druk in zijn doen en laten.	9	30%	21	70%
Snapt vaak grapjes niet.	26	86,7%	4	13,3%
Heeft vaak woede uitvallen.	21	70%	9	30%
Kan zich goed inleven in een ander.	2	6,7%	28	93,3%
Heeft fantasiespel tijdens het spelen.	14	46,7%	16	53,3%
Is gericht op zichzelf.	30	100%	0	0%
Heeft behoefte aan voorspelbaarheid.	30	100%	0	0%
Heeft een sterke taalontwikkeling.	10	33,3%	20	66,7%
Kan een activiteit vooraf goed plannen.	2	6,7%	28	93,3%
Is communicatief sterk.	7	23,3%	23	76,7%
Heeft sterke interesse in bepaalde onderwerpen.	29	96,7%	1	3,3%

Iemand met autisme..

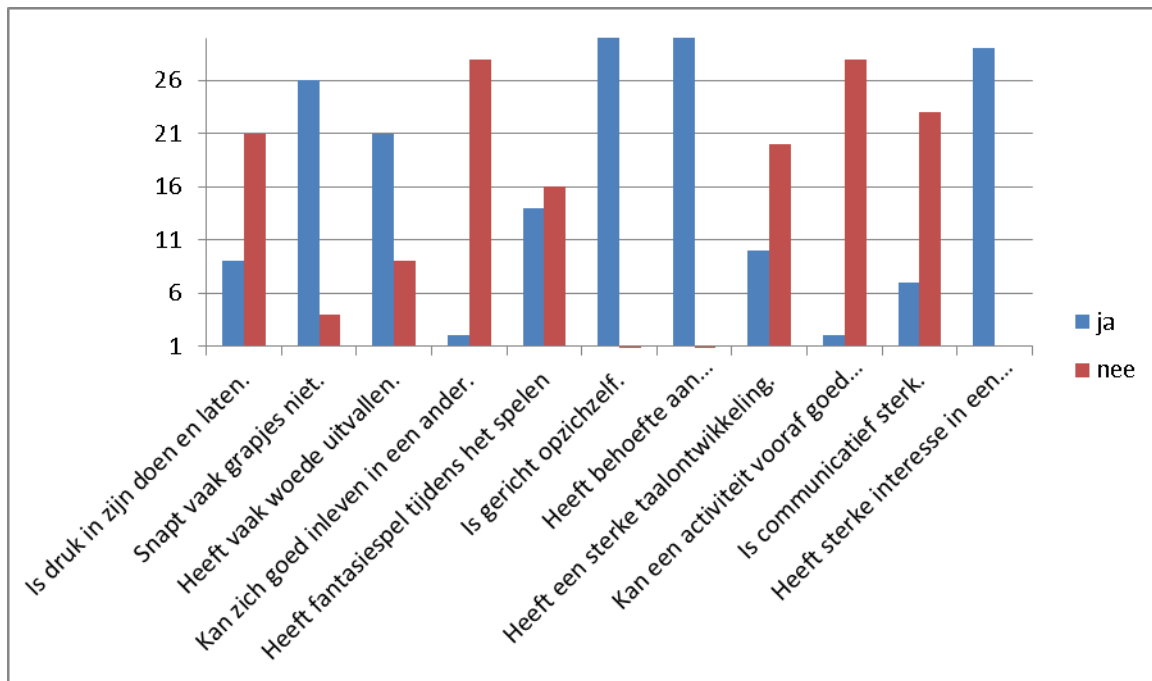
Uit de enquête blijkt dat de leerkrachten het eens zijn dat mensen autisme erg is op zichzelf gericht is en dat ze baat hebben bij voorspelbaarheid. Ook vinden de meeste leerkrachten dat deze kinderen een sterke interesse hebben voor bepaalde dingen.

Wat opvallend is, is dat er toch een redelijk hoog percentage denkt dat iemand met autisme veel fantasie heeft en een sterke taalontwikkeling heeft. Volgens de literatuur heeft iemand met autisme juist geen of juist heel veel fantasie, je zou dus kunnen zeggen dat autisme per leerling erg verschilt. In de literatuur staat dat in het spel bij jonge kinderen niet veel fantasie is. Vaak spelen deze leerlingen alles letterlijk uit.

Bij de respondenten die de sterke taalontwikkeling als een kenmerk hebben aangekruist zou je kunnen zeggen dat ze misschien een leerling met Asperger in de klas hebben gehad, want bij de overige vormen is de taalontwikkeling juist vertraagd. Het taalbegrip is vaak ondermaats. Alleen bij Asperger is er geen vertraging in de taalontwikkeling. Deze spreken vaak in vloeiende zinnen. Als je zo'n iemand hoort spreken, dan denk je inderdaad dat deze communicatief sterk is. Dit is echter niet zo, want uiteindelijk is een kenmerk van ASS het sociaal aspect en de communicatie.

Woede uitvallen is ook iets wat vaak terugkomt in het werkveld volgens de respondenten. Deze woede-uitvallen kunnen ontstaan als gevolg van het onvermogen om iets duidelijk te maken. Ze kunnen niet goed hun emoties tot uiting brengen, dit kan dan tot een woede uitval leiden om toch kenbaar iets kenbaar te maken.

Kenmerken van iemand met autisme.

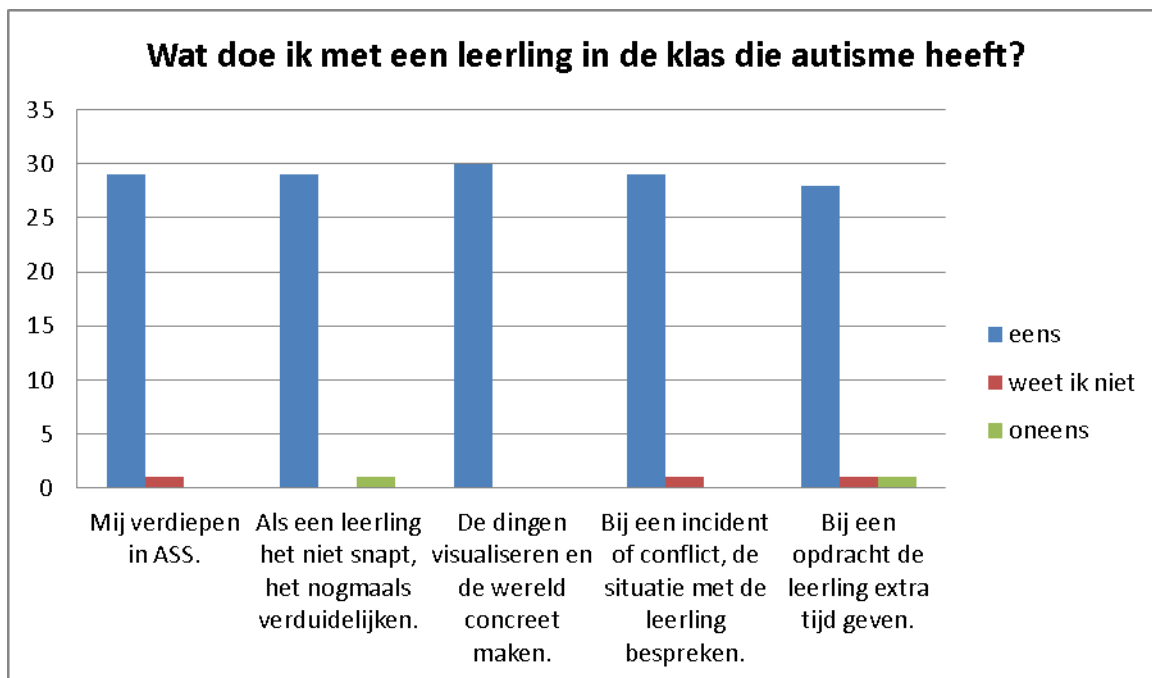


Over het algemeen kunnen de leerkrachten de belangrijkste kenmerken van autisme herkennen. Het kind is gericht op zichzelf, heeft behoefte aan voorspelbaarheid, communicatief zwak en heeft sterke interesse in bepaalde onderwerpen worden door de meeste respondenten gezien als hoofdkenmerk van autisme. Dit komt ook overeen met de literatuur.

11.3 Het eigen handelen van de leerkracht.

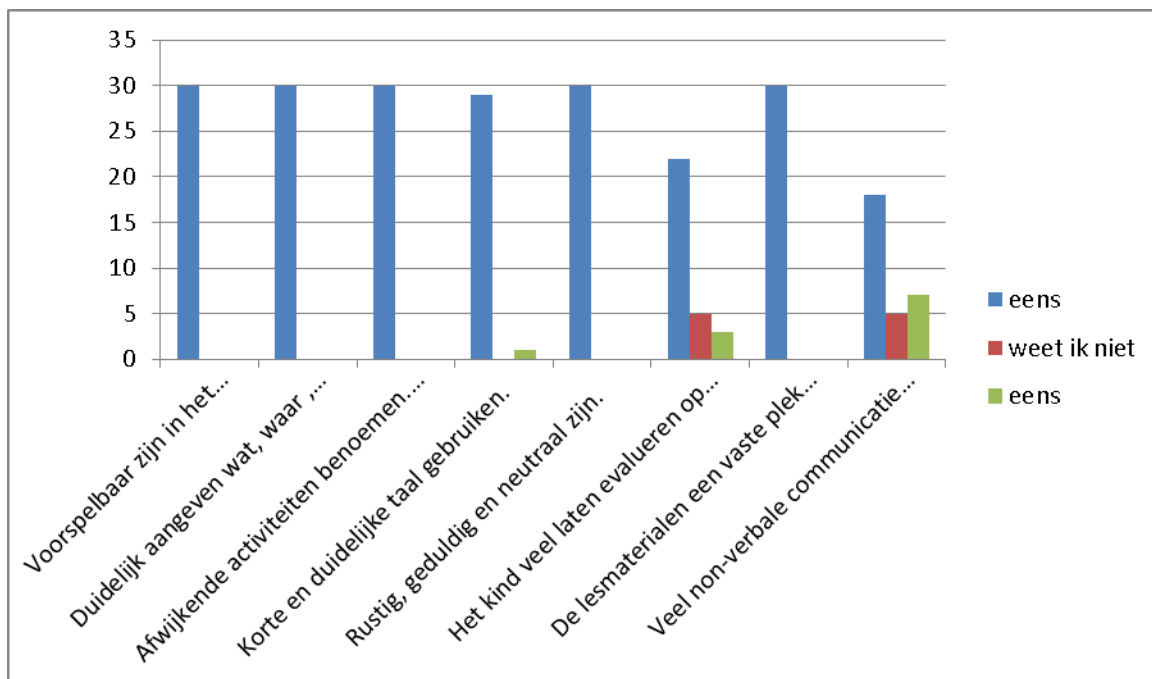
Als ik een leerling met autisme in de klas heb, dan doe ik het volgende						
	1	%	2	%	3	%
1. Mij verdiepen in ASS.	29	96,7	1	3,3	0	0
2. Als een leerling het niet snapt, het nogmaals verduidelijken.	29	96,7	0	0	1	3,3
3. De dingen visualiseren en de wereld concreet maken.	30	100	0	0	0	0
4. Bij een incident of conflict, de situatie met de leerling bespreken.	29	96,6	1	3,3	0	0
5. Bij een opdracht de leerling extra tijd geven.	28	93,3	1	3,3	1	3,3
6. Voorspelbaar zijn in het leerkrachtgedrag.	30	100	0	0	0	0
7. Duidelijk aangeven wat, waar, wanneer, met wie en wat daarna. (dagprogramma)	30	100	0	0	0	0
8. Afwijkende activiteiten benoemen. (Sinterklaas, verjaardagen etc.)	30	100	0	0	0	0
9. Korte en duidelijke taal gebruiken.	29	96,7	0	0	1	2,2
10. Rustig, geduldig en neutraal zijn.	30	100	0	0	0	0
11. Het kind veel laten evalueren op zijn eigen gedrag.	22	73,3	5	16,7	3	10
12. De lesmaterialen een vaste plek geven.	30	100	0	0	0	0
13. Veel non-verbale communicatie gebruiken.	18	60	5	0	8	26,7
14. Ondersteuning bieden bij het samenwerken en tijdens spel.	29	96,7	1	3,3	0	0
15. Voor deze leerling in sommige gevallen een uitzondering maken.	24	80	4	13,3	2	6,7
16. Uitgaan van onmacht niet van onwil bij de leerling.	27	90	2	6,7	1	3,3
17. Huiswerk meegeven om zo alle stof extra te behandelen.	4	13,3	8	26,7	18	60
18. Werken met straffen en belonen.	11	36,7	5	16,7	17	56,7
19. Helpen met plannen en organiseren en helpen met het invullen van de tijd die leerlingen over hebben naast het reguliere werk.	28	93,3	2	6,7	0	0
20. Een dagtaak geven, zodat ze kunnen werken in hun eigen tempo.	18	60	7	23,3	0	5
21. Vertellen en laten zien wat het gewenste gedrag is.	28	93,3	2	6,7	0	0
22. Benadrukken wat de leerling goed kan.	29	96,7	1	3,3	0	0
23. De leerling de ruimte geven om zichzelf te zijn.	29	96,7	1	3,3	0	0
24. Het klaslokaal rustig aankleden (rustige kleuren, niet veel posters etc.)	22	73,3	8	26,7	0	0
25. De reacties van de leerling niet persoonlijk opvatten.	28	93,3	1	3,3	1	3,3
26. De ouders als ervaringsdeskundigen zien en daar gebruik van maken.	25	83,3	5	16,7	0	0
27. De leerling een stappenplan geven als houvast.	28	93,3	2	6,7	0	0

1= eens 2= weet ik niet 3= oneens

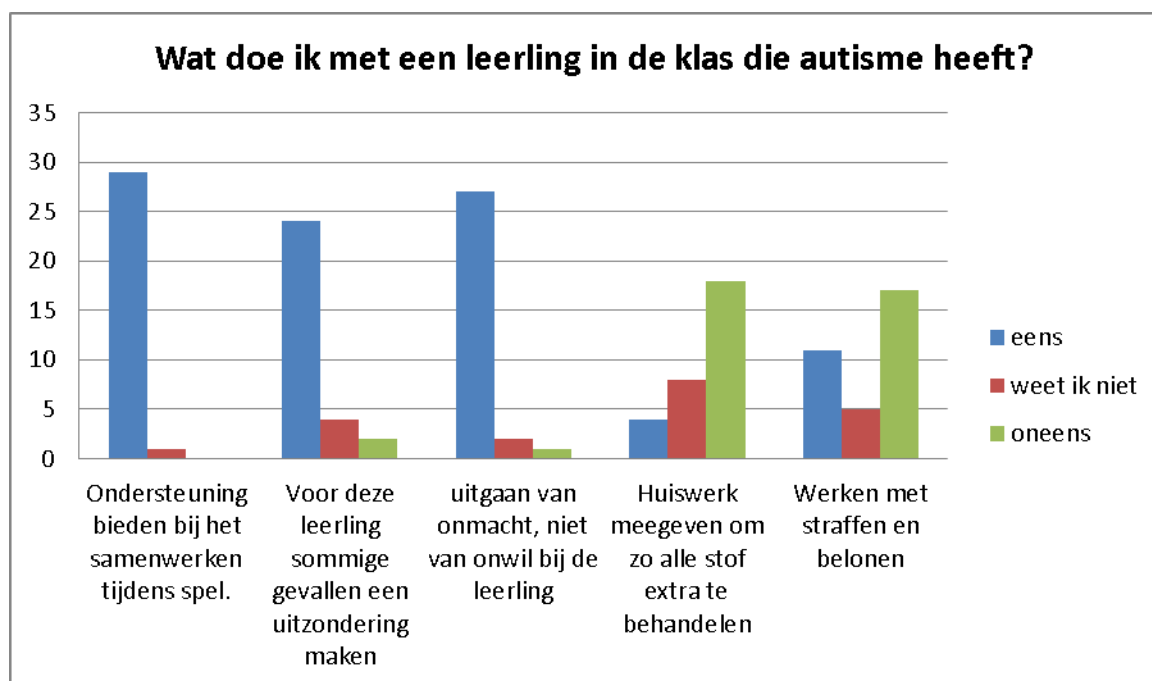


Leerkrachten zouden zich verdiepen in ASS mochten zij een leerling in de klas krijgen die de diagnose ASS heeft. Je zou kunnen zeggen dat niet iedere leerkracht over de juiste hoeveelheid kennis over ASS beschikt.

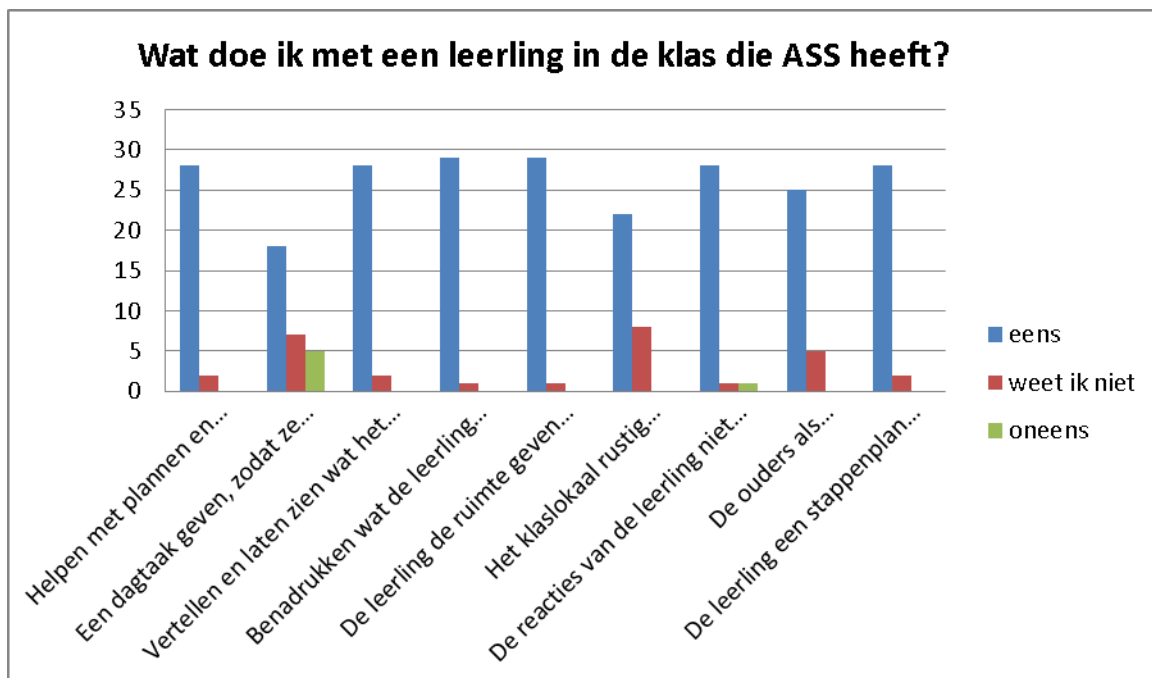
De respondenten laten zien (100%) dat visualisering een belangrijk hulpmiddel is bij het begeleiden van een leerling met ASS.. Dit is ook benoemd in de theorie. In de praktijk wordt het dus wel gebruikt. Visualisatie is belangrijk om de gesproken taal langer vast te houden.



Bij leerkrachten is het nog wel de vraag of veel evalueren op het eigen gedrag wel goed is. Daarnaast zijn veel respondenten het eens om veel non-verbale communicatie te gebruiken. Als het hier om pictogrammen gaat, dan is dat correct om de taal te ondersteunen. Gaat het over mimiek en gezichtsuitdrukkingen, dan is het incorrect, want personen met autisme hebben moeite om deze te onderscheiden. Voorspelbaar zijn, duidelijk aangeven met behulp van “de 5” schijnt ook belangrijk te zijn en veel gebruikt te worden in de praktijk. Structuur is terg te vinden in het vorig genoemde, maar ook aan de plek waar de materialen liggen. Leerkrachten vinden het allemaal belangrijk dat de leerling weet waar hij de materialen kan vinden.



Een van de kenmerken is dat kinderen met autisme erg gericht zijn opzicht zelf. Hierbij kan het zijn dat ze niet tot samenspelen komen. Het samenspel is natuurlijk een opstap naar het samenwerken. Veel leerkrachten denken dat het van belang is om samenspel te ondersteunen. Een groot gedeelte van de leerkrachten (60%) zou de leerling geen huiswerk meegeven. Deze leerkrachten weten waarschijnlijk dat het tijdsbesef en de planningsvaardigheden niet heel goed zijn bij een leerling met autisme. De executieve functies van het kind zijn niet goed. Daarnaast tast (26,7 %) nog in het duister betreft deze kwestie. Straffen en belonen is volgens (36,7%) zouden het kind bestraffen en belonen, dit is niet echt handig, want bij het bestraffen zal de leerling geen flauw idee hebben waarom hij straf heeft. De straf kan hij namelijk niet koppelen aan de reden. Een kleine meerderheid (56,7%) is het niet mee ons om gebruik te maken van straffen en belonen.



Veel leerkrachten (93,3 %) zou het kind ondersteunen invullen van de vrije tijd. Een groot deel van de leerkrachten zou een leerling met autisme een dagtaak geven, zodat hij of zij op eigen tempo de stof kan behandelen. Aan de ene kan is dit goed, maar een dagtaak moet zelfstandig worden uitgevoerd. Daarnaast moet alle stof wel worden behandeld. Het kan zijn dat de leerling de tijd niet goed benutten, omdat het tijdsbesef niet goed is bij de leerling. Het is dus niet handig om dit voor een hele dag te doen en vervolgens het kind los te laten. Wat veel leerkrachten nog niet weten is welke invloed het klaslokaal heeft op de leerlingen. (26,7%) heeft gekozen voor het antwoord weet ik niet.

Als ik een leerling in de klas krijg met de diagnose autisme dan..	aantal	procent
Door mijn lange werk ervaring weet ik wat ik moet doen.	8	26,7
Ik weet wat ik moet doen, als ik weet om welk type autisme het gaat.	5	16,7
Ik lees eerst het dossier van de leerling door, zodat ik weet wat ik moet doen.	14	46,7
Ik kijk eerst hoe het kind is in de groep, na een paar weken kijk ik naar het dossier en de theorie.	13	43,3
Ik ga eerst de theorie doorlezen over het type autisme dat het kind heeft.	11	36,7



Wat doet de leerkracht

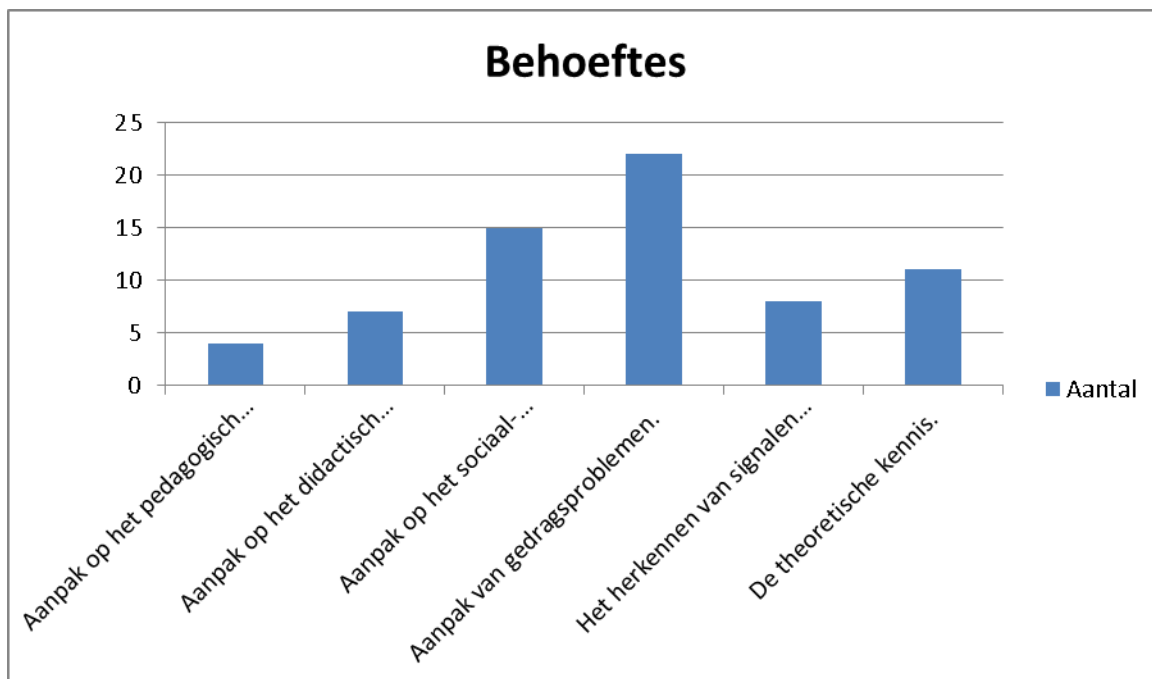
Voordat ze de literatuur raadplegen, kijken ze eerst naar het dossier van de leerling die ze krijgen bij de overdracht over instelling. Hieruit denken ze dat ze genoeg informatie hebben om de leerling een goede begeleiding te bieden. Ik denk dat ik kan opmaken dat de leerkracht niet genoeg kennis heeft van de verschillende soorten van autisme, gezien slechts (16,7%) heeft gekozen voor “Ik weet wat ik moet doen, als ik weet om welk type autisme het gaat”.

Je zou dus kunnen stel dan als de leerkracht weet welk type autisme het heeft, hij of zij dan nog steeds niet weet wat de beste aanpak is.

Er zijn ook leerkrachten (43,3%) die eerst gaan kijken hoe de leerling zich manifesteert in de klas. Aan de hand van de eigen observaties bekijkt de leerkracht hoe het probleem tot uiting komt. Het dossier wordt voor alle leerkrachten als belangrijke informatie bron gezien, omdat in twee keuzes het dossier wordt genoemd en deze twee zijn beide keren met ruim (40%) gekozen.

11.5 Behoeftte van de leerkracht.

Het kan zijn dat u zichzelf nog niet helemaal bekwaam voelt zo als u graag zou willen. Als dat zo is, om welke gebieden gaat dit dan?	aantal	procent
Aanpak op het pedagogisch gebied.	4	13,3
Aanpak op het didactisch gebied.	7	23,3
Aanpak op het sociaal-emotioneel gebied.	15	50
Aanpak van gedragsproblemen.	22	73,3
Het herkennen van signalen die bij autisme horen.	8	26,7
De theoretische kennis.	11	36,7



Veel leerkrachten zouden wel meer willen weten over hoe je om moet gaan met gedragsproblemen. Dus naast de kennis op autisme is er ook behoefte naar de andere gedragsstoornissen die je kunt tegen komen in het basisonderwijs.

Afgezien van de verschillende stoornissen, heeft een grootdeel behoefte aan de sociale aanpak. Je zou kunnen zeggen dat leerkrachten het lastig vinden om leerlingen met autisme goed op sociaal gebied te bereiken.

Welke ondersteuning is er op school en welke heeft u nodig?

Goede en genoeg informatie van de school	aantal	procent
Aanwezig	21	70
Nodig	9	30
Niet nodig		

Meer tijd om een kind met autisme goed te kunnen begeleiden.	aantal	procent
Aanwezig	4	13,3
Nodig	24	80
Niet nodig	2	6,7

Extra geld om eventuele ondersteunende materialen aan te schaffen.	aantal	procent
Aanwezig	2	6,7
Nodig	21	70
Niet nodig	7	23,3

Meer handen nodig in de klas die mij kunnen assisteren.	aantal	procent
Aanwezig	5	16,7
Nodig	20	66,7
Niet nodig	5	16,7

Aparte werkplekken in de klas.	aantal	procent
Aanwezig	6	20
Nodig	19	63,3
Niet nodig	5	16,7

Kleine groepen.	aantal	procent
Aanwezig	6	20
Nodig	19	63,3
Niet nodig	5	16,7

11.5 Vanuit de school

Van de respondenten vind (70%) dat de school genoeg informatie heeft die de leerkrachten kunnen raadplegen als zij een kind met autisme in de klas hebben.

Het overig percentage vindt dat de school meer informatie moet bieden op het gebied van autisme.

Wat leerkrachten met name ervaren en behoefte aan hebben is meer tijd om de leerling(en) te begeleiden. Dit is ook te zien in het antwoord wat ze gaven op de stelling “meer handen in de klas nodig die mij kunnen assisteren”. Ook hier koos een meerderheid voor ‘nodig’. Je zou dus kunnen stellen dat ze te weinig tijd hebben om ieder kind de vereiste aandacht en begeleiding te bieden. Ze denken dat meer handen in de klas, de ondersteuning en begeleiding beter wordt, zodat ze de aandacht beter kunnen besteden en de tijd effectiever kunnen besteden. Kleinere groepen zou ook een wens zijn van een meerderheid (19%). Als je minder leerlingen hebt kun je ook de leerlingen met autisme beter begeleiden. Omdat er minder leerlingen zijn, kan iedere leerling langere begeleiding en aandacht krijgen/

11.5 Antwoorden op de open vragen.

	aantal	procent
Ingevuld	2	6,7
Niet ingevuld	28	93,3

Respondent 1

Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme?

Het is afhankelijk van het soort autisme, op zich zelf gericht.

Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft.?

werken met picto's en visualiseren

Heeft leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden?

nee

Dit wil ik nog graag kwijt met betrekking op autisme:

Autisme is heel breed. Het is afhankelijk welke vorm van autisme de leerling heeft. Niet iedere ll. is geschikt om binnen het regulier bao te blijven.

Respondent 2

Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme?

contactstoornis .Het contact met mensen is niet of onvoldoende ontwikkeld. Er is sprake van éénrichtingsverkeer: praten tegen een ander i.p.v. met een ander, sterk claimend.

Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft.

bieden van structuur en veiligheid en voorspelbaarheid

Heeft leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden?

ja wel de kennis maar niet de mogelijkheden om een kind met autisme in een basisschool groep goed te begeleiden. Op speciaal onderwijs is professionele hulp die het kind met autisme zo nodig heeft

Dit wil ik nog graag kwijt met betrekking op autisme:

Autisme is heel breed. Het is afhankelijk welke vorm van autisme de leerling heeft. Niet iedere ll. is geschikt om binnen het regulier bao te blijven.

Respondent 3

Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme?

de leerling spreekt als een volwassene, kan goed dingen onthouden, is sociaal zwak in ligt buiten de groep

Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft.

Ik bied structuur aan, gesprekken aangaan met de klas en de leerling.

Heeft leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden?

nee, niet iedere leerkracht

Dit wil ik nog graag kwijt met betrekking op autisme:

Autisme is heel verschillend, hoe de vorm zich uit hangt deels van het kind af

Respondent 4

Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme?

het verschilt per kind, op dit moment heb ik een leerling met hevige woede aanvallen, mijn vorige klas had een kind met duidelijke ticks. handenwassen, bewegingen voor hij kon gaan zitten. dwang matige handelingen.

Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft.

dat hangt van het kind af, meestal is het een hulp om een globaal les programma op het bord te schrijven (zonder tijden) een time out plek waar hij/ zij zelf naartoe mag. regelmatig bespreken met het kind wat voor hem/haar op dat moment belangrijk is.

Heeft leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden?

is afhankelijk van hoe lang de leerkracht het kind kent(bij ons op school ga je met je klas mee en ken je het kind erg goed en ben je ook vaak meegenomen in de diagnose en het acceptatie proces van de ouders.)
en van de ervaring van de docent deze kennis krijg je niet voldoende mee vanuit de opleiding. scholing is noodzakelijk

Dit wil ik nog graag kwijt met betrekking op autisme:

Ieder kind met autisme aanverwante stoornissen heeft er op zijn eigen manier last van en heeft eigen sterke kanten. Bij ons op school is het een voordeel dat je met het kind meegroeit, en dat de leerkracht voor het kind ook heel bekend en vertrouwd is. De leerkracht heeft een intensive band met de ouders over een lange periode. Daardoor zijn wij in staat vrij lang een kind met autisme op te vangen misschien wel te lang. Een leerkracht geeft niet graag op. Waardoor de echte hulp die het kind nodig heeft erg laat op gang komt. Veel leerkrachten blijven net als de ouders hangen in ontkenning van de diagnose. Dit kan ook een voordeel zijn. Onze school heeft moeite met later instromende kinderen met deze problemen. De gewoontes zijn dan moeilijk aan te leren en ons systeem vraagt veel samenwerking en meedoen met de stroom.

Respondent 5

Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme?

dat een kind in zichzelf gekeerd is. En dan niet soms, maar regelmatig

Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft.

een sterke discipline en de zorg voor structuur

Heeft leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden?

Er is kennis aanwezig, maar dat is vaak niet voldoende. Zeker nu niet met de wet op passend onderwijs

Respondent 6

Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme?

de leerling is maakt soms een afwezige indruk, snel afgeleid

Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft.

rust en structuur bieden.

Heeft leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden?

Nee, ik denk het niet. De hoeveelheid van kennis verschilt per leerkracht.

Respondent 7

Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme?

erg gericht op zichzelf, sociaal zwak.

Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft.

structuur en regelmaat op een dag.

Heeft een leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden?

verschilt per leerkracht, leerkrachten die al ervaring hebben met leerlingen die autisme hebben, zullen meer kennis hebben over autisme dan leerkrachten die de ervaring niet hebben.

Respondent 8

Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme?

het kind is snel afgeleid tijdens het werk. is erg op zichzelf gericht.

Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft.

het aanbieden van structuur

Heeft een leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden?

Dat hangt af van het soort type autisme.

Dit wil ik nog graag kwijt met betrekking op autisme:

Het is belangrijk om deze leerlingen zelfvertrouwen te geven. De school moet een veilige plek voor deze leerlingen. Positief stimuleren is belangrijk.

Respondent 9

Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme?

Dwangmatig gedrag

Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft.

Structuur bieden

Heeft een leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden?

Nee, niet zonder ervaring

Respondent 10

Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme?

Contactstoornis, taalontwikkelingsstoornis, vaak is er sprake van een overontwikkelde fijne en grove motoriek, "fladderen" van handen, plotselinge paniekreacties die voor buitenstaanders onbegrijpelijk zijn.

Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft.

Structuur aanbrengen in tijd en persoon, veranderingen in vast patroon van te voren kenbaar maken, visualiseren van uitleg en opdrachten, taalgebruik aanpassen, gewenst gedrag belonen, telkens opnieuw de llnng motiveren en de llnng wel bij alles betrekken.

Heeft een leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden?

Ik heb wel genoeg kennis, maar niet genoeg middelen (extra ondersteuning, stilte ruimtes, kleine groep etc.) om een llnng met autisme op gepaste manier te begeleiden.

Respondent 11

Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme?

Veel kinderen vinden het lastig om oogcontact te maken, sociaal onhandig.

Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft.

Veel structuur bieden, voorspelbaarheid.

Heeft een leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden?

Redelijk. Ik volg nu de Master SEN. Daarbij volg ik ook een module waarin ik bepaalde methodieken aangeboden krijg om om te gaan met leerlingen met gedragsstoornissen, zo ook Autisme.

Dit wil ik nog graag kwijt met betrekking op autisme:

Autisme is heel breed. In mijn groep heb ik op dit moment leerlingen met verschillende soorten autisme: PDD-NOS, ASS, McDD. Uit eerdere ervaring heb ik gemerkt dat ieder kind met PDD-NOS weer heel anders kan zijn. Het is daarom goed om te kijken naar het kind zelf. Wat heeft het kind van mij als leerkracht en van de andere kinderen nodig? Waar heeft de behoefte aan? Er moet dus niet altijd zo zeer gekeken worden naar de stoornis die een kind heeft, maar er moet gekeken worden naar het kind zelf. In mijn groep zie ik op dit moment dat deze leerlingen veel behoefte hebben aan duidelijke structuur en voorspelbaarheid. Ik werk veel met pictogrammen.

Respondent 12

Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme?

het zich niet kunnen inleven in een ander

Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft.

duidelijkheid, structuur en voorspelbaar leerkrachtgedrag

Heeft leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden?

een reguliere leerkracht niet tenzij er een cursus voor is gevolgd of begeleiding

Respondent 13**Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme?**

Een veel gezien aspect is, het zich rigide houden aan bepaalde regels/afspraken, hier nauwelijks of niet van kunnen afwijken.

Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft.

Structuur bieden, voorspelbaarheid. Bij het afwijken van de normale gang van zaken, het kind hierop goed voorbereiden

Heeft een leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden?

Hangt van de leerkracht af!

Dit wil ik nog graag kwijt met betrekking op autisme:

Ieder kind is uniek! In bijna ieder klas zitten wel 1 of meerdere kinderen met kenmerken van autisme.

Door een goede observatie, daarbij lettend op verbale en non-verbale communicatie, is erg belangrijk,

Ook het regelmatig met kinderen in gesprek gaan is belangrijk.

Een leerkracht kan na bovenstaande, rekening houden met /en inspringen op de behoeftes van de kinderen. Met andere woorden goed kijken en luisteren naar kinderen.

Respondent 14**Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme?**

Hij/zij heeft sterke behoefte aan duidelijkheid en structuur.

Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft.

Dat dit kind extra duidelijkheid en structuur aangeboden krijgt. Het betreffende kind krijgt een duidelijke planning van de activiteiten die plaatsvinden. Daarnaast zorg ik ervoor dat de andere kinderen in de klas het betreffende kind (beter) begrijpen en met hem/haar rekening kunnen houden .

Heeft leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden?

Niet iedereen.

Respondent 15**Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme?**

Je moet als leerkracht zeer duidelijk zijn. Het kind heeft behoefte aan duidelijke regels en afspraken.

Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft.

Zeer concrete eisen/afspraken. Veel begeleiding.

Heeft leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden?

Het is de taak van de leerkracht om zich dit eigen te maken als er een leerling met autisme in de klas komt.

Dit wil ik nog graag kwijt met betrekking op autisme:

Als de groep meewerkt en de leerling accepteert zoals die is, kan een kind heel goed in het reguliere basisonderwijs meedraaien. Als leerkracht is het dus een opdracht/kans om de groep zo te laten zijn/ zo te laten worden. Mijn ervaring is dat deze kinderen een hart van goud hebben!

Respondent 16**Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme?**

behoefte aan structuur, iets in het hoofd hebben en dat dan perse zo uitgevoerd willen hebben

Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft.

duidelijke communicatie, duidelijke structuur, voorspelbaarheid

Heeft leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden?

Dat ligt er helemaal aan, waar op het spectrum de autisimestoornis zich bevindt. Lichte stoornis wel, zwaar autisme nee.

Respondent 17
Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme? Beperkingen in de interactie. Informatie verwerkingsproblemen. Moeite met communicatie
Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft. Met zijn/haar beperkingen
Heeft leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden? Niet altijd
Respondent 18
Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme? Dat kinderen met autisme de wereld om zich heen heel anders ervaren dan de meeste mensen dit doen. Hierdoor reageren kinderen met autisme heel anders dan wat je normaal gesproken zou verwachten.
Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft. Een kind met autisme heeft een leerkracht nodig die hem begrijpt en voortdurend op zoek is naar het begrijpen van de leerling. Hij moet vaste regels en routines hebben en wanneer daarvan wordt afgeweken moet hij het eerst bespreken met. Kortom voorspelbaargedrag vertonen.
Heeft leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden? Elke probleem en elke stoornis waar je als leerkracht mee te maken krijgt vergt uitbreiding van kennis. Je hebt er eigenlijk nooit genoeg van. Iedere leerling is uniek. Een goed theoretisch fundament kan daarbij goed helpen maar is in de praktijk van alledag lang niet altijd toereikend.
Dit wil ik nog graag kwijt met betrekking op autisme: Voor elke leerkracht is het lezen van het boek van Colette de Bruin 'Geef me de vijf' een aanrader. Daarnaast is het in het onderwijs zeer gebruikelijk dat er meerdere mensen voor één groep staan. Onderwijs leent zich uitstekend voor een part-time baan. Hierdoor is afstemming nodig voor alle kinderen maar zeker voor kinderen met autisme.
Respondent 19
Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme? moeite met zich aanpassen in sociaal emotioneel opzicht
Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft. met zijn stoornis
Heeft leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden? niet altijd

Respondent 20

Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme?

Heeft sterke interesse in bepaalde onderwerpen

Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft.

Heel duidelijk zijn, apart toetsen.

Heeft leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden?

ja

Dit wil ik nog graag kwijt met betrekking op autisme:

Niet te snel een stempel drukken!!!!

Kind zelfstandig maken is heel belangrijk!

Respondent 21

Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme?

eenzaam; staat vaak alleen

Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft.

voorspelbaarzijn , mogelijkheid tot eigen werkplek indien nodig

Heeft leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden?

niet altijd

Dit wil ik nog graag kwijt met betrekking op autisme:

rustige ruimtes

Respondent 22

Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme?

Communicatiemoeilijkheden / kontakten leggen en onderhouden.

Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft.

Voorspelbaarheid programma + lesaankpak.

Heeft leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden?
Een mens weet nooit "genoeg".

Dit wil ik nog graag kwijt met betrekking op autisme:

De laatste tijd worden kinderen gauwer versierd met een etiket.

Het risico is dat dit fixerend werkt op het gedrag van kind, ouder en opvoeder.

Een "normale" aanpak met daar, waar nodig, lijkt me meer succes op te leveren.

Respondent 23

Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme?

heeft veel behoefte aan structuur, voorspelbaarheid

Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft.

kinderen de tijd geven, soms bladzijden kopiëren om stof stukje voor stukje aan te bieden

Heeft leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden?

Sommigen wel, maar velen ook niet, onderwijs wordt steeds drukker voor kinderen met ASS
zeer zwaar

Dit wil ik nog graag kwijt met betrekking op autisme:

Ik heb zelf een dochter met ASS en zij zit op het speciaal onderwijs. Voor sommige kinderen is het mogelijk om naar het reguliere basisonderwijs, maar dit geldt zeker niet voor alle kinderen met ASS.

Het probleem met ASS is dat kinderen met ASS heel verschillend kunnen zijn. Wat bij de een werkt, hoeft bij de ander totaal niet te werken.

Respondent 24**Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme?**

Leerling heeft baat bij structuur, vind het lastig om contact te leggen met klasgenoten

Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft.

de dagindeling staat op het bord, opdrachten zijn ook weergegeven op de dagtaak.
zo kan de leerling zelf zien wat hij moet doen.

Heeft leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden?
nee**Dit wil ik nog graag kwijt met betrekking op autisme:**

De leerling valt buiten de groep, dit komt door de sociale beperkingen van de leerling. Bij gymnastiek heeft de leerling moeite moet oefeningen, spellen.

Respondent 25**Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme?**

Deze kinderen zijn vaak met veel dingen tegelijk bezig, ze hebben structuur nodig.

Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft.

Ik wil ze veel structuur bieden. Regels opstellen, en doen wat je zegt.

Heeft de leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden?
Nee, veel te weinig. Hiervoor moet extra hulp worden geboden.**Respondent 26****Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme?**

slecht inleven in een ander

Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft.

structuur

Heeft de leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden?
ja

Respondent 27**Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme?**

Dat het kind zich niet kan verplaatsen in een ander en geen of onjuist contact krijgt met anderen.

Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft.

Dat het kind niet teveel prikkels krijgt en zich veilig voelt.

Heeft de leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden?

Nee, lang niet alle leerkrachten hebben hier genoeg kennis over.

Respondent 28**Wat vindt u zelf het opvallendste kenmerk van een kind met autisme?**

Het kind heeft geen empathie, kan zijn moeilijk emoties uiten.

Waar houdt u rekening mee, als u met een kind die autisme heeft.?

Pictogrammen gebruiken, structuur aanbieden.

Heeft leerkracht volgens u genoeg kennis om een kind met autisme te begeleiden?

Nee, ik denk het niet.

12. Eindconclusies en bevindingen

Hoofdvraag:

In hoeverre acht een leerkracht op de basisschool zichzelf bekwaam om een leerling met autisme goed onderwijs te bieden en welke behoeftes heeft deze leerkracht om dit te realiseren?

Deelvragen

Vanuit literatuur:

1. Wat is autisme?
2. Welke soorten zijn er?
3. Wat zijn de oorzaken

Vanuit de literatuur heb ik verschillende vormen van autisme gevonden.

Het klassiek autisme die je niet snel zult vinden op het regulier basisonderwijs, PDD-NOS, Asperger en RETT. Hierbij werd duidelijk vermeld dat de stoornis zich vooral begeeft op de triade (Sociaal, taal en communicatie en de verbeelding). Mensen met autisme hebben een achterstand of een beperking op deze gebieden.

Er zijn enorm veel boeken over autisme geschreven met daarin informatie over de verschillende soorten. De verschillende vormen van autisme zijn heel divers. De kenmerken zijn ook verschillend, waardoor er niet echt sprake is van de aanpak. Er zijn wel punten die waar je zeker rekening mee moet houden.

In de literatuur heb ik gevonden dat autisme deels voortkomt uit erfelijkheid.

Vaak zit het in de genen van de ouders. Op wat voor manier het tot stand komt is nog steeds niet helemaal duidelijk. Hier zijn ze nog steeds naar opzoek.

Antwoorden vanuit het onderzoek:

1. In hoeverre heeft de leerkracht ervaring met autisme en herkent hij deze stoornis?

Uit onderzoek blijft dat de meeste leraren ervaring hebben met ASS.

Veel leerkrachten hebben zelf een leerling in de klas gehad met autisme.

De vormen die bij deze het meeste voorkwamen waren Asperger en PDD-NOS.

De hoofdkenmerken zijn over het algemeen bekend bij de leerkrachten.

Ze vinden ook dat de kennis van de leerkracht enorm verschilt van elkaar. Daarbij vinden ze dat de soorten autisme ook heel divers zijn.

2.Hoe gaat hij om/hoe zou hij omgaan met deze stoornis in de klas?

Het belangrijkste wat de leerkrachten vinden in het begeleiden van iemand met autisme en wat zij zelf ook doen, is het aanbieden van structuur en het voorspelbaar zijn het leerkrachten gedrag. Zo gebruiken veel leerkrachten visualiserende middelen om het onderwijs te ondersteunen.

Tijdens de lessen zien ze visualisatie als een groot hulpmiddel. Mochten ze een leerling in de klas krijgen dan gaan veel leerkrachten het dossier doorlezen die ze krijgen van de vorige leerkracht of van de externe instelling.

De aanpak die ze hebben hangt af van het soort autisme dat ze hebben.

3.Welke behoeftes heeft een leerkracht, bij het begeleiden van een kind met autisme?

De meeste leerkrachten zijn gebaat bij kennis over gedragsproblemen in het algemeen. Ook vanuit de school wordt gevraagd naar ondersteuning. ZO vinden de meeste leerkrachten dat ze te weinig tijd krijgen om de leerling goed te begeleiden. De

Aanbevelingen:

Ik vanuit de school gezien, proberen om de leerkracht meer tijd te gunnen.

Hierbij kun je denken om de administratieve taken te verminderen, zodat zij de tijd kunnen besteden aan de leerling, want daar gaat het uiteindelijk om.

De leerkrachten vinden dat ze te weinig kennis hebben over autisme, maar ze zeggen wel dat de school genoeg informatie heeft. Ik denk dat het belangrijk is dat er vanuit de school meer kennis moet worden gedeeld. Dit kan de school zelf doen, maar dat kan ook door middel van studie dagen. Hierbij is het naar mijn idee effectiever om een cursusdag te hebben over ASS of andere gedragsproblemen, dan over groepsplannen. Leerkrachten hebben baat bij informatie, met name over de aanpak op sociaal emotioneel gebied.

Cursusdagen zijn natuurlijk uitermate geschikt om de eigen kennis bij te spijkeren, maar ook het delen van informatie en ervaringen kan een verrijking zijn. Omdat er zoveel leerkrachten zijn die ervaring hebben met autisme, is het goed om de informatie die je hebt te delen. Op deze manier ben samen actief bezig om iemand met autisme beter onderwijs te bieden.

In de klas is het belangrijk dat je een veilige plek creëert voor de leerling. Denk aan de structuur en voorspelbaarheid. Probeer als leerkracht het kind te begrijpen en wees duidelijk naar het kind toe. Vertel wat je van hem of haar verwacht en wees een iemand van je woord

Hoofdvraag:

In hoeverre acht een leerkracht op de basisschool zichzelf bekwaam om een leerling met autisme goed onderwijs te bieden en welke behoeftes heeft deze leerkracht om dit te realiseren?

Antwoord

Uit de enquêtes blijkt dat de leerkracht zichzelf wel capabel vindt om een leerling met autisme te begeleiden, maar dat zij wel meer ondersteuning nodig hebben om dit beter te realiseren. Ze hebben met name baat bij meer tijd en kennis.